ISNAM TALJIĆ

ĐAČKA KNJIŽICA

18 PRIČA IZ 9 RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE

Savremena književnost za djecu
Biblioteka "Vrabac"

Isnam Taljić

ĐAČKA KNJIŽICA

Ilustracije
Saudin Cerić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

821.163.4(497.6)-93-32

TALJIĆ, Isnam
Đačka knjižica / Isnam Taljić ; [ilustracije Saudin Cerić]. - Sarajevo : autor 2016. - 108 str. : ilustr. ; 22 cm

Bilješke o piscu: str. 105

ISBN 978-9926-408-77-0

COBISS.BH-ID 23247878

Isnam Taljić

ĐAČKA KNJIŽICA

Sarajevo, 2016.

Djeca su najprobirljiviji i najbolji čitaoci. Zato im ne treba podvaljivati kreveljenjima i sličnim izmotavanjima, nikako ni pametovanjem ili njihovim oponašanjem. O njima i za njih treba pisati tako da zavole knjigu i čitanje te spoznaju da su dani i godine njihovog djetinjstva, koliko im se god činili teškim, veoma važni i lijepi.

Autor ove knjige

PRVI DAN U ŠKOLI

Džehvi se i nije polazilo u školu. Jedni su je hrabrili, neki plašili, treći su joj obećavali brda i doline. Tetka Safeta je rekla da se mora ići u školu, ali da to nije strašno i da ne boli. Ali, šta god ko govorio, ona se nije ni radovala.

Ništa je nisu ni pitali kad je stigao poziv – u školu su otišli otac i majka i upisali je.

Prije, dok je bila još manja, ozbiljno je odgovarala na neobična pitanja koji je razred – da ide u bijeli, nekad u žuti ili, pak, u šareni, a sad joj valja ići u prvi razred.

To s upisom bilo je početkom ljeta. Treba se načekati do septembra.

Oko nje nije prestajala priča o školi. Rodbina jê, s važnošću, ili bodrila ili prepadala. Kako se primicalo, darove su donosili djed, daidže, amidžične, tetke. Sakupile su se tri đačke torbe, pet pernica, više kutija s bojicama – i drvenih, i flomastera, voštanih, vodenih, onih u tubicama. I raznorazne bojanke. Pa teke – tanke i debele, s mehkim i tvrdim koricama, s

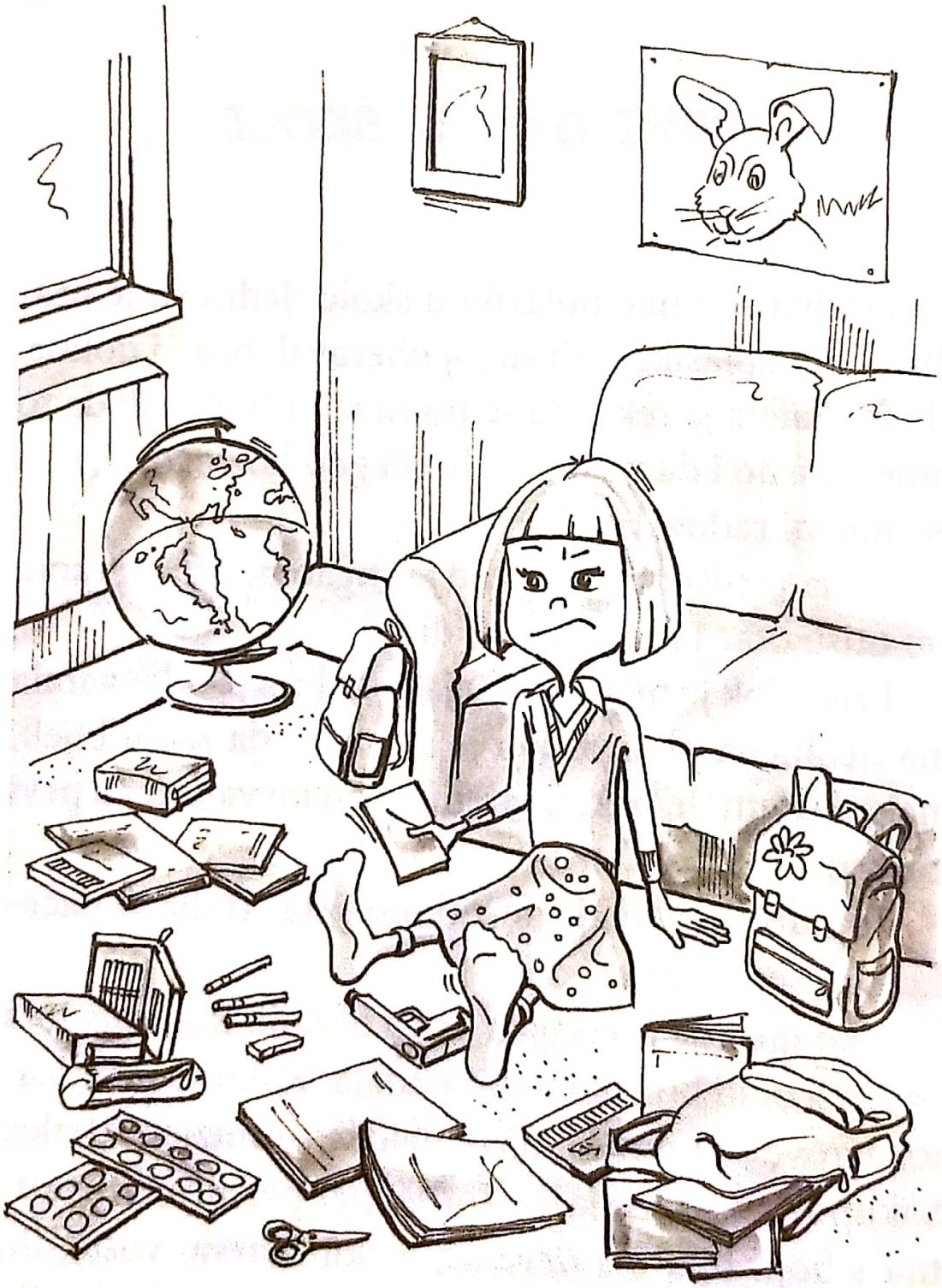

uskim i širokim linijama, na kockice, a bilo je i velikih teka. Zatim, dvije početnice, tri čitanke... I šta se sve još nije našlo! I globus, i to još toliki da se ne bi mogao probaciti kroz košarkaški obruč.

Samo joj je tetka, ona tetka koja joj je priprijetila da se mora ići u školu, donijela igračku – vodeni pištolj. E, i obradovala se tom daru. Ostali odrasli čudili su se tome ili bi se obrecnuli na tetku. Tetka se nije ljutila na njih. Rekla je:

– Djeca se trebaju i igrati!

Kad je osvanuo dan polaska u školu, majka i babo poskakali su iz postelje, u žurbi se spremali i dovikivali Džehvi da ustane i sprema se, da će joj biti lijepo, da se ne boji, da će joj se svidjeti. Ili će je – tako su bili odlučili – odnijeti u školu.

Ali, Džehva je ustala prije njih. Već je bila spremna.

– Sama ću! Znam gdje je škola, znam naći učionicu, znam ko mi je učiteljica. Sve ste mi sto puta ponovili. A u školu se mora! I, niste vi đaci, nego ja! – rekla je, stavila u džep vodeni pištolj i polahko se zaputila.

U školi nije bilo brda i dolina. Samo široki hodnici i hrpe djece. U učionici je Juso plakao, Besim je skakao po klupama, Gafo je bio ozbiljan, djevojčice su se smješkale, a prepoznala je i Majdu iz druge ulice.

Zidovi u učionici su bijeli, klupe žućkaste, tabla zelena, djeca raznobojno odjevena. Sveukupno, šareni razred.

Uđe učiteljica. Kaza kako se zove i zamoli roditelje, koji su stajali uza zid, da djecu sačekaju ispred škole. Onda su dječica govorila svoja imena. Neka i prezimena... Učiteljica je rekla da je ovo njihovo prvo upoznavanje i da ima vremena da se zbliže.

Neki su došli s torbama. Neki su na klupi važno držali otvorene teke. Džehvu je vodeni pištolj žuljao, pa ga je izvadila iz džepa i stavila na klupu. Prišla joj je učiteljica i pomilovala jê po kosici. To ne može zaboljeti. Tako ni prvi dan u školi nije nešto posebno strašan.

SNIJEG, LISICA I MUDRI ZEC

Dvije zadaće u jednom danu! Ali, nisu obje za sljedeći dan. Za sutra je zajednička iz likovnog odgoja i bosanskog jezika.

Snijeg se bio otopio i danima je grijalo sunce. Kad je snijeg ponovo zapao, mnoge je zavarao. Zato je učiteljica zadala da đaci nacrtaju svoj snježni doživljaj i prepričaju nacrtano.

Lijepo je što je tako. U prvom razredu lakše je nacrtati i pričati o tome nego to napisati.

Džehva prepričava razgledajući svoj crtež:

"Pao je snijeg.

Prekrio je brijeg.

Svuda se zabijeljelo.

S bora proviruje vjeverica. Čudi se bjelini. Trebala bi biti u gnijezdu i zimske snove sniti.

I medvjed izviruje... Kad je napolju ovako, i njemu je mjesto u pećini. Medvjedi ne prespavaju zimu, kao što se misli, ali trebaju drijemati svoj zimski san.

Lisica se obradovala. Ne mora samo njušiti. Sad vidi tragove životinja, pa će joj biti lakše odlučiti koju ne smije slijediti, a koju može upratiti i nastojati uloviti.

Ali, kao i lija, radostan je i pas Garov. Izdaleka može vidjeti lisicin trag u snijegu i zapaziti njezino narančastosivkasto krzno u bjelini krajolika. Tako ga ona neće moći iznenaditi i upasti u kokošinjac".

Druga zadaća je iz lekcije o reljefu. Učiteljica je rekla da bi bilo dobro da to djeca sebi dočaraju kao priču u kojoj se smjenjuju stvarne slike s izmišljenim doživljajem.

Džehva pripovijeda svoje viđenje reljefa:

"Pošli u šetnju lisica i zec. Išli su dolinom pokraj rijeke, pa krenuli uz brdo i spustili se u ravnicu, preskakali potoke i potočiće te se, kroz šumu, popeli na planinu.

– Pogledaj, ovo je reljef našeg kraja: planine, brda, potoci, doline, rijeka, šume... – pokazivala je lija.

– Baš je lijepo što si mi to objasnila – kazao je zec.

– Nahodali smo se. Umorila me šetnja reljefom našega kraja. Baš sam gladna – kaza lisica.

– Ti se odmori, a ja ću ponoviti lekciju o reljefu našeg kraja – odgovori zec.

– A kako ćeš to učiniti? – upita lisica.

– Tako što ću strčati niz ovu planinu, pa ću, preko brda, stići u dolinu, a onda pretrčati ravnicom pokraj rijeke i skloniti se u šumicu!

Kako reče, zec i uteče.

Lija je ostala sama i gladna".

SVOJA PETICA

Škola se zavoli uz nove prijateljice i prijatelje u razredu, a i uz učiteljicu ili učitelja. Džehvi je učiteljica bila još draža zato što se doselila u "njenu" zgradu. Nije joj bilo krivo ni što su joj druga djeca zavidila na tome.

Bila je ponosna učenica.

Ipak, i dalje je najviše voljela majku i oca. Voli ih podjednako i smeta joj kad odrasli zapitkuju koga više voli, baš i kao ono gnjavljenje kome je sličnija od njih dvoje.

Više od škole i učiteljice, gotovo kao i roditelje, voli svoju veliku prijateljicu Minku. Ona je studentica, stanuje na istom spratu i nimalo joj nije smetalo što je Džehva znatno mlađa.

Ponekad se nastava otegne, pa Džehva jedva čeka kad će se završiti. Iz škole otrči pravo Minki. Već joj s vrata ispriča kako je bilo. Nastave razgovarati i, pričajući, pišu zadaću. Džehva se ubrzo zamori. Ili joj dojadi ili joj se prikunja, kako kad. Tada zamoli Minku da dovrši zadaću. Utom se i roditelji vrate s posla i Džehva pređe u svoj stan.

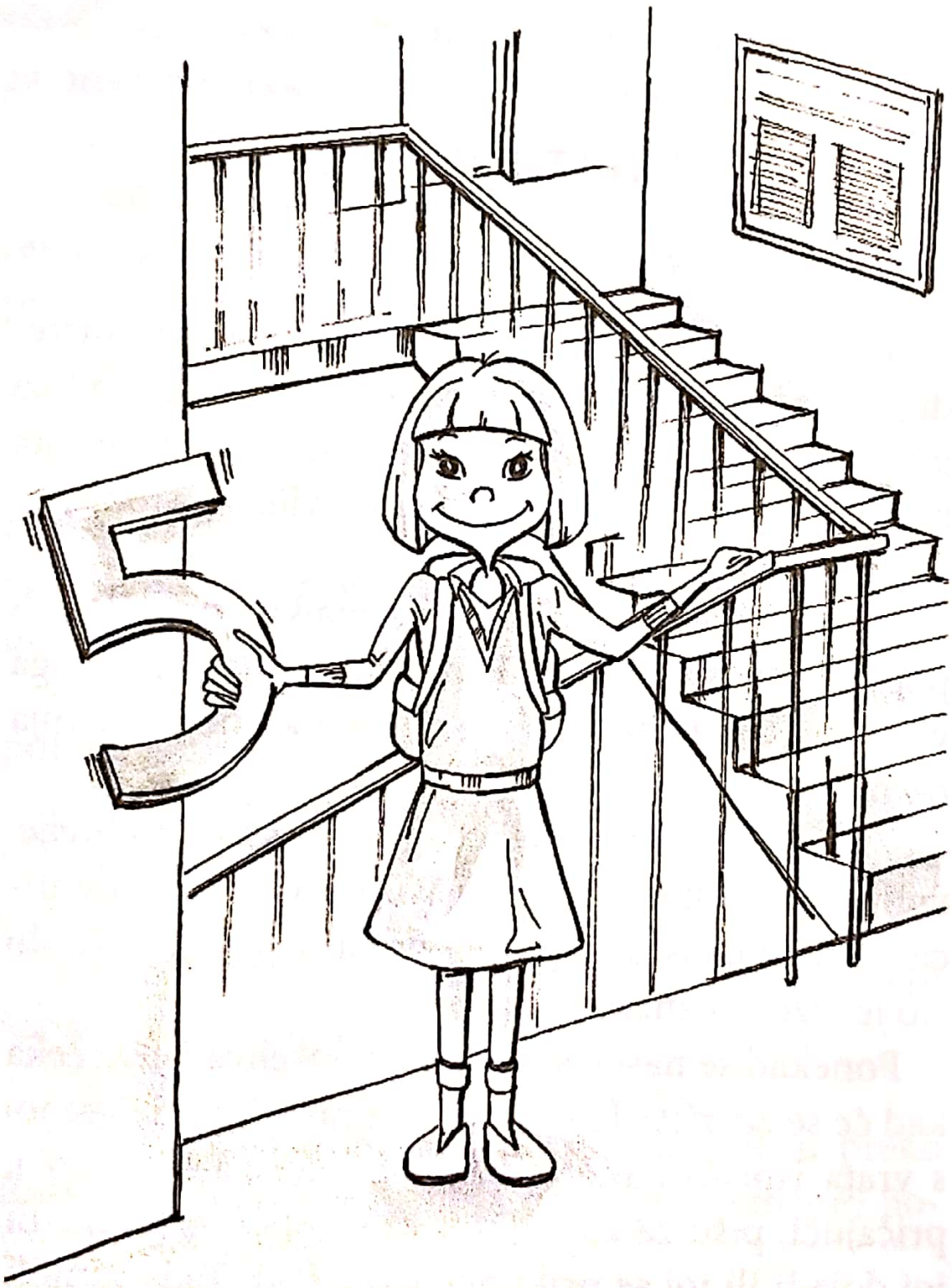

Sutradan, eto Džehve, trči iz škole i viče sa stubišta:

– Minkaaaa, dobila si peticu!

I narednoga dana:

– Minkaaaa, dobila si peticu!

I opet...

Tako bi se nastavilo da se Minka nije dosjetila:

»Šta ako se Džehva zadrži na putu iz škole, pa učiteljica prije dođe u zgradu i čuje galamu o peticama!?«, pomislila je, a dobro je znala da se Džehva treba samo malko pomučiti, pa će sama pisati zadaće.

Već sutradan, zgradom u kojoj su stanovali učiteljica, Minka i učenica Džehva, prolomio se razdragani glasić:

– Minkaaaa, dobila sam svoju peticu!

NEMOJ BEZ DŽEMPERA

Šta je to bilo s Džehvom pa je danas zbunjena?

U krevetu je zabljesnula bjelina. Poskočila je do prozora. Imala je šta i vidjeti: sve se bijeljelo!

Pokušala je izbjeći doručak, samo da što prije izleti napolje, ali je mama primiri:

– Zima još nije ni počela. Bit će snijega do mile volje. Ali, nemoj bez džempera.

Pobunila se:

– Džemper me ujeda!

– Ovaj te neće bosti. Vunica je mehka – kaza majka.

Nekako je navukla džemper preko košulje.

– I vindjaku, obavezno! Ako je u stanu toplo, ne znači da je i vani. Kad pada snijeg, napolju je hladno – kazala je mama, a Džehva je, s vindjakom u ruci, već istrčala na hodnik.

Pred zgradom, bijele od snijega, čekale su je dvije prijateljice iz razreda. Radosne, uz ciku i vrisku, pretrčale su do škole. Snijeg je bio mehak i lahko su, u trku, uobličavale grude. Dok je prilazila školi,

i Džehvu jedna pogodi. Preko oka je vidjela da je bacio Emin iz njihovoga razreda.

Nije zaboljelo, ali je pomislila:

»Kad se završi nastava, pokazat ću ja njemu!«

Učiteljica im za zadaću dade da opišu prvi snijeg.

Ali, kad se nastava završila, napolju nije bilo snijega. Sunce je grijalo. Dvorište je bilo suho. Zadaća se istopila.

Čudila se tome i nije ni primijetila kad joj je prišao Emin.

– Mogu li ti ponijeti stvari? – kazao je i uzeo njezinu torbu.

»Ti dječaci!«, pomislila je.

Eminu ništa nije rekla, a on je mahnuo iznenađenim prijateljima i zadovoljno krenuo naporedo s njom.

Uglavnom, svašta se danas Džehvi zbivalo i zato je zbunjena.

PRIČA BEZ NASLOVA

Džehva se zagleda iznad početka ove priče i upita:

– Zar sve priče nemaju naslov?

To se ona obraća piscu ove knjige. Ima pravo na to. Kad se dođe do trećeg razreda, dovoljno se odraste. I u visinu – izrasla je kao iz vode. A narasla je i u širinu – proširilo se njezino znanje. To je već iskusna učenica.

Zaista, mora li svaka priča imati naslov?

– »Morati« je nešto posebno. Kao što more mora biti slano. Ako nije slano, onda je to jezero.

– Ali – joguni se Džehva – Kaspijskom jezeru daju i »naslov« Kaspijsko more!

– Bravo, Džehvo! Zar se i to uči u trećem razredu osnovne škole?

– Ne uči, ali se može znati. Časopisi, enciklopedije, televizija, a da i ne govorimo o internetu – odgovara Džehva.

Upravu je. U ovome vremenu ima mnogo pogodnosti za rano sticanje znanja. Zato i izgleda kao da se djeca baš rađaju naučena. Nije teško znati, samo treba

htjeti. Ali, treba i naći mjeru u svemu, pa i s televizijom i internetom, da se i ne govori o "pametnim" telefonima.

Zato kažem Džehvi:

– Potrebno je odvojiti vrijeme i za igru.

Ona odgovara:

– Na internetu ima bezbroj igrica. Da i ne računam one koje se priključe na televizor...

– Tako je. Djeca trebaju ići ukorak s vremenom i trebaju se igrati i tih igrica. Ali, ipak su to – kao što si i rekla – igrice. Treba se igrati i igara, pravih igara.

Džehva se slaže. Dodaje da tako misli i njezin učitelj Fahro.

– Učitelj?

– Da, učiteljica se udala i preselila se u drugi grad...

– Kako vam je s učiteljem?

– Učitelj je dobar. Posebno ga volimo zato što je bio borac. Branio je našu domovinu.

– To je baš lijepo. Mogu zamisliti kako vam s ponosom priča o tome...

– Samo mu se oči zarose. Nije mu pravo što nije dozvoljeno u školi govoriti o tome. Zabranila inspekcija... Govori nam o igrama o kojima mi je pričao i djed.

– To nije uredu. Učitelj je, kao što kažeš, branio domovinu. I odbranio pravo vama da, s veseljem i

bez straha, idete u školu... A jesi li zapamtila nazive tih igara?

– Govore mi o klisu, klikerima – staklenim, s raznobojnim perima, i onima koje su »tesali« od kamena, pa o drvenim štrcaljkama i pucaljkama od zofe, školici i taši, trkama konja na zajahanim motkama, igrama truhle kobile, kauoboja i Indijanaca, džandara i lopova, o žmiri, ganji... Shvatila sam da su mnoge internetske igrice bezvezne, pogotovo ima previše nasilja i zastrašivanja. Ali, kako ću se ja igrati starih igara? Treba i mene razumjeti.

– Treba.

– Dobro je da se slažemo! – kaže Džehva veselo.

– Uglavnom se možemo složiti. S malo truda, djeca i odrasli mogu se razumjeti.

Džehvi je to drago, pa kaže:

– Priznajem, lijepe su priče o tim ranijim igrama. Osim što su vama starijima drage, nisu ni nezanimljive.

– A jesu li te priče imale naslove?

Džehva se ne zbunjuje, odgovara:

– I nisu. Obično započnu ovako: »Eh, kako smo se mi igrali...«, pa se razveze priča... Kad smo djed i ja razbili prozor igrajući lopte u avliji, ispričao mi je da je njemu njegov djed pričao o krpenoj lopti. Pitam ga šta je to, a djed se raspričao kako se nekad teže živjelo. Ja ga pitam: »Zar je moguće da sva

djeca nisu uvijek imala prave lopte?« »Nemaju ih ni sad sva djeca«, kazao je i objašnjavao mi da se on igrao gumenom loptom, a da mu je nevjerovatno da odavno nije vidio takvu loptu.

Kažem Džehvi:

– Jedna od tih priča mogla bi imati naslov »Razbijeni prozor«, druga: »Razne lopte i loptanje«. Ili bi se naslovi mogli davati samo po nazivima igara: »Klikeri«, »Klis«, »Žmira«, »Truhle kobile«. Mogao bi i ovakav naslov: »Razlike između nekadašnjih igara i sadašnjih igrica«...

– Moglo bi i tako. Ali, zašto naslove imaju samo priče koje se čitaju? Bilo bi lijepo da bude naslov i kad se priča prepričava... – kaže Džehva, a ja domećem:

– Moglo bi i tako. A lijepo je i to što si zaključila da se ne treba igrati samo kompjuterskih igrica ili se baviti mobitelima. Dosta sjediš u školi ili dok pišeš zadaću i učiš, pa još sjedenje i uz internet i pisanje poruka na telefonu. Tijelo je stvoreno da bi se kretalo. Zato su dobre te "stare" dječije igre. Eto, s djedom znaš poigrati lopte. Probaj se, vani, na zraku, s djecom igrati i nekih drugih igara.

– Slažem se! – Džehva je zadovoljna što se složila s piscem, ali važno dodaje:

– A zašto Kaspijsko jezero zovu Kaspijskim morem?

– Pretpostavljam da znaš odgovor – kažem.

– Zato što je veliko kao da je more, a i slano je!

A ni ova priča nije ostala bez naslova. Naslov je i to što piše iznad ove priče: »Priča bez naslova«. Zar ne?

PUTOVANJE SNIJEŽNOM LAĐOM

Naslonjen uz prozor, učitelj je gledao lepršanje pahuljica i uskliknuo:

– Evo vama zadaće! Opišite svoj doživljaj Snješka Bijelića!

Bio je petak i Džehva je prva istrčala iz učionice. Ispred škole, u automobilu, čekali su je roditelji.

– Dok nije usulo, samo da nam je doći do tunela ispred Konjica! – govorio je babo.

Automobil se probijao kroz sve gušću sniježnu zavjesu.

Toliko je padalo da je mama zažalila što nisu odgodili putovanje.

Otac ih tješi:

– Nismo se nadali ovolikom snijegu. Ali, samo da se domognemo tunela kroz Ivan-planinu. Tu se dijeli klima...

I, zaista: cesta na izlazu iz tunela bila je suhlja nego u samom tunelu.

Radosti ne bi bilo kraja da Džehva nije zapomagala:

– Šta ću bez Snješka!?

Roditeljima nije bilo jasno. Pitali su jedno za drugim:

– Šta je tebi, drago dijete?

– Kakav sad Snješko?

– Bijelić! – potvrdila je.

Kad im je pojasnila o domaćoj zadaći, majka reče:

– Raduj se što smo iza sebe ostali vijavicu i smetove, a mi ćemo ti pomoći u pisanju.

– Nikako! Ja sam trećačić!

– Trećačić?! – čudi se majka.

– Ako se bude prvačić u prvom razredu, u trećem se trećačić. I, to sebi ne smije dozvoliti učenica trećega razreda! Niti smijem razočarati učitelja pisanjem nedoživljenog!

– Dobro, dobro. Kad se naigraš, sama ćeš smisliti nešta – reče majka.

– Nikako! Za zadaću mi je da opišem svoj doživljaj Snješka Bijelića!

Znali su da Džehva neće popustiti.

– Nešta ćemo mi... Zajedno s tobom, naravno... – kazivao je Džehvin babo, a bio je razdragan što čuje zveckanje lanaca na točkovima po suhom asfaltu.

Zastali su u Konjicu – da protegnu noge šetnjom od starog željezno-betonskog mosta na Neretvi do novog, koji je nekad bio star, obnovljene kamene ćuprije uzvodno. Kad su se vratili, njihov automobil još je bio pod debelim snijegom s Ivan-planine.

– Kao da smo u rodni grad Zuke Džumhura doputovali malom bijelom lađom! – uskliknu otac.

– Ohooo! – svidje se majci. – Da, da, Zuko Džumhur je rođen u Konjicu. Nacrtao bi ono što je opisivao u svojim putopisima, i to kao da crta svojoj unučici Maši, a nju nije volio manje od prelijepe rijeke Neretve. Svoje doživljaje s putovanja po svijetu opisao je i nacrtao u knjizi »Putovanje bijelom lađom«.

U Mostaru su se Džehvi dopale priče njezinih rodica o njihovim doživljajima kad su mogle praviti Snješka Bijelića. Mada njihov Snješko nije mogao biti veći od malo veće igračke, nije joj bilo ni nezanimljivo. To nije čest doživljaj u gradu u kojem snijeg rijetko padne i ne bude dubok.

Ipak, šta god je govoreno, nije se poklapalo s odgovornošću učenice Džehve. Nije se sjećala ranijih zima, pa je mislila da je varakaju pričajući joj kako je i ona pravila Snješka. A onda je uskliknula:

– Samo mi kupite mrkvu i metlu! Zabost ću ih u naš sniježni automobil. To ću nacrtati i samo dopisati: »Putujući Snješko«.

Džehvina urađena zadaća podsjećala je na velikog putopisca i slikara Zulfikara Zuku Džumhura.

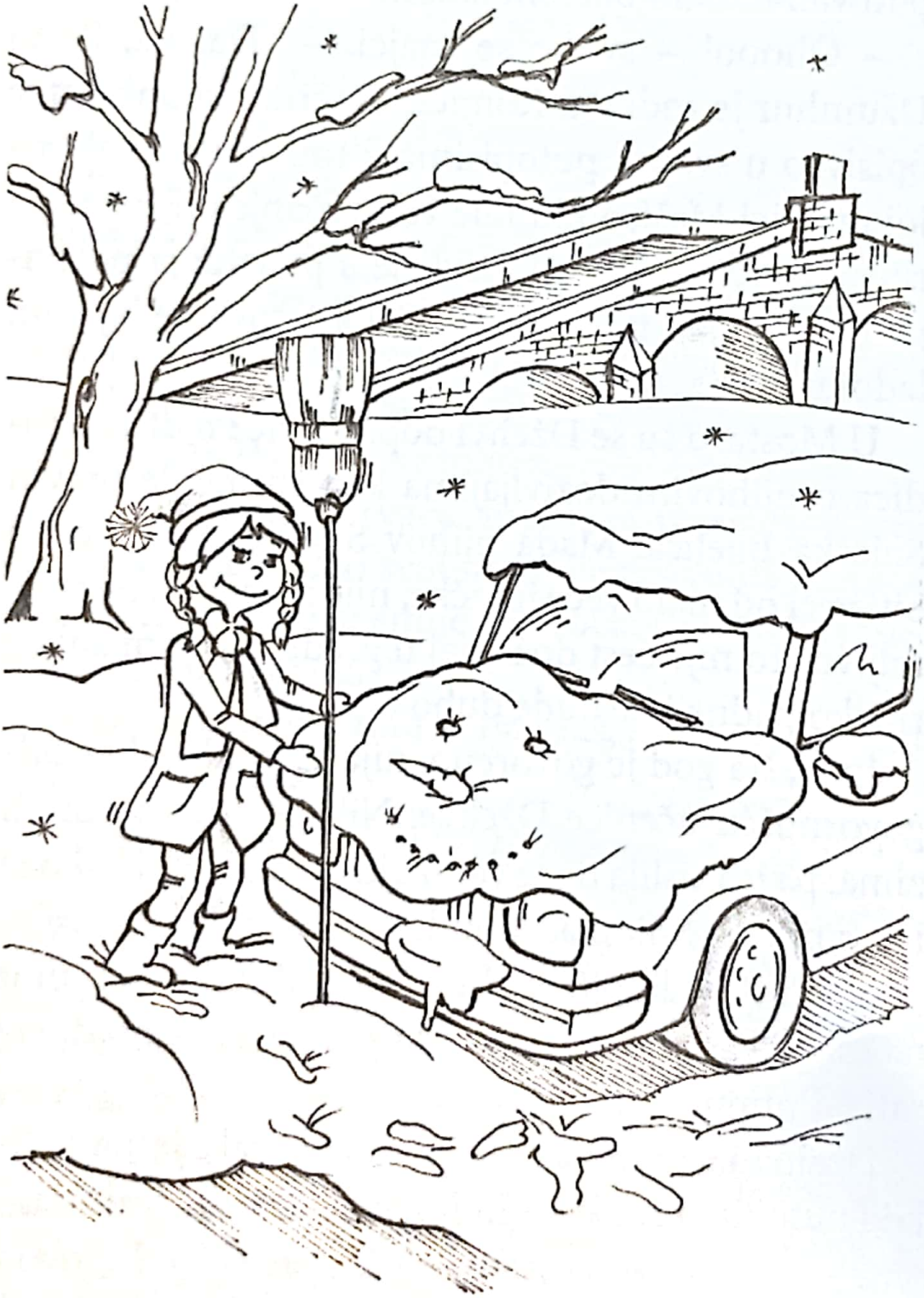

MAČOR MRNJAU

Kad bi bilo po Džehvinom, nilskoga konja bi držala u kupatilu, žirafa bi – zato što su sobe niže – ipak bila na balkonu, a medvjed bi... Ipak, medvjed je možda i veći od nilskoga konja, ili bar od kade u kupatilu, pa se zadovoljila njegovim posterom u prirodnoj veličini. Raskomotio se na zidu iznad kreveta. I baš izgleda carski! Pravi vladar bosanskih šuma! Ovaj poster joj je za čistu peticu. Da ga nije, ne samo da bi joj soba bila sobica, nego bi i Džehvino djetinjstvo bilo manje.

Kad je prijateljicama uzvraćala kućne posjete, vidjela je da se i njima dopalo to s posterom: preko slika pjevača i glumica, lijepile su crteže i slike sa srndaćem, zecom, slavujem, lisicom, vukom... Sve ljepotani iz naših šuma i gajeva.

Osim medvjeda Mendana na zidu, Džehva ima i mačka. Njega ima uživo. Taj počesto prespava s njom u krevetu. Ispruži se ispod njezinih nogu i prede dok ne uspava djevojčicu.

Dok je budna, uzvraća mu češkajući ga ispod vrata. To se mačoru Samiju toliko dopada da najumilnije zamijauče.

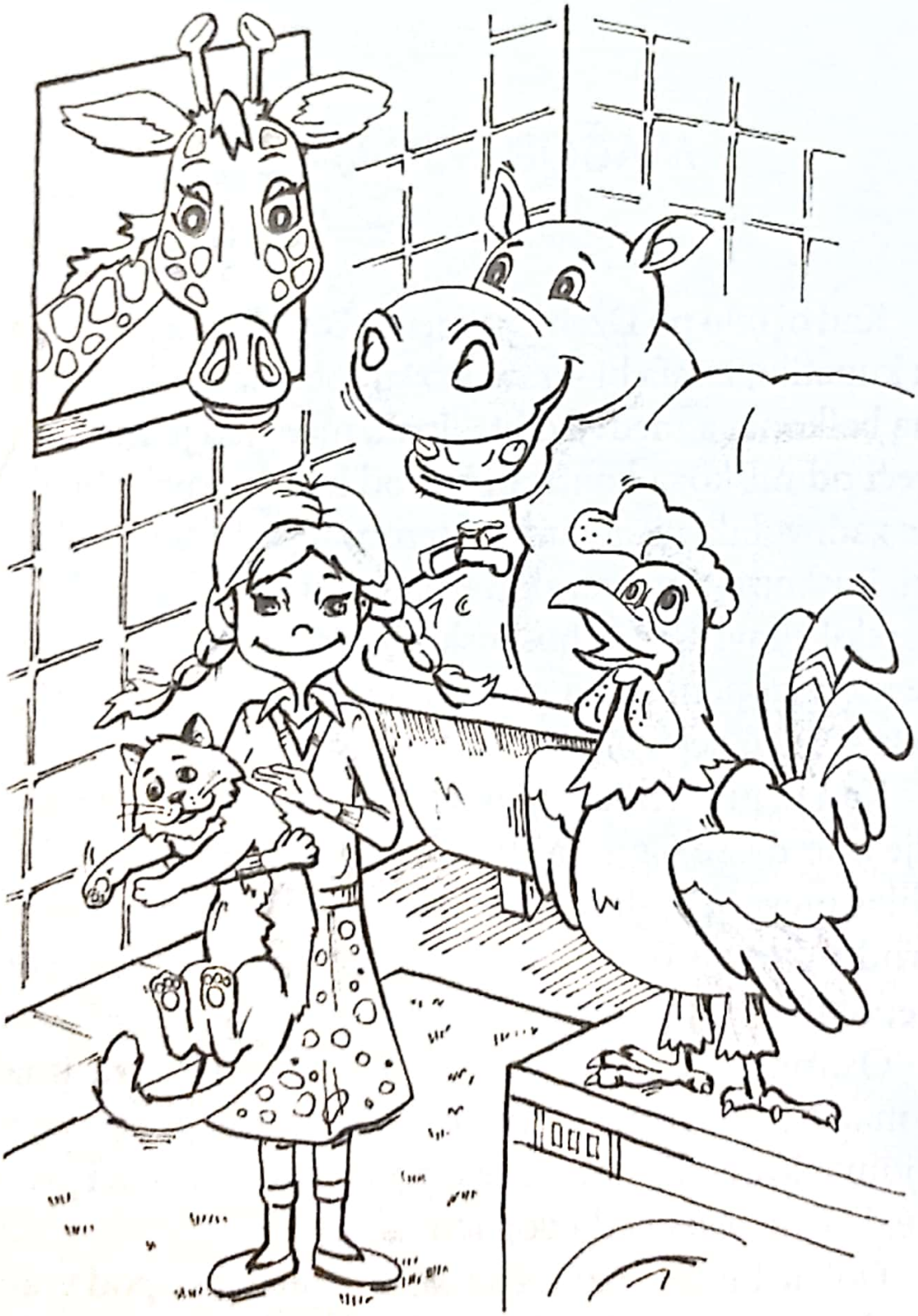

Da, njezin mačak ne mjauče, on mijauče. Evo:

– Mijau!

– Mijau, mijau! – zamijauka Sami još dva puta.

On je uredan. Ne izležava se besposlen. Makar se jezikom liže po tijelu. Kad, umivajući se, okrene glavu prema istoku – u pravcu odakle izlazi sunce – Džehva po tome zna da će sutra biti lijep dan.

Sami se voli i igrati. Uz umilno predenje, to je među njegovim najvažnijim sporednim obavezama. Prva mu je da lovi miševe. Po tome je poštovan i u komšiluku. Vrlo poznat lovac! Ma, šta lovac? Lovčina!

Najdraže mu se igrati sa svojim repom. Iako ga je od toga pokušavala odvratiti, Džehvi je i lijepo gledati tu njegovu igru. Ali, sve do pred sami kraj. Tada nastane malo veći problem i Džehvi bude žao. Zabavno je i njoj i mačku sve dok njegov rep vrluda zrakom i on ga pokušava zgrabiti šapicama, a rep se izvija. Igrarija traje dotle dok se mačak ne »iznervira« ili se, možda, »dosjeti« kakav je lovac pa, bržebolje, brzo poput svjetlice, čvrsto zgrabi rep zubima. Tada se otme nimalo veselo i produženo:

– Mrrrrrrrrnjauuuuu-uuuu!

Sami mrnjauče i u februaru. To je poseban, mačiji mjesec. Njega uglavnom provede napolju. »Neka daljina ga dozove« i odbije se od kuće, a mačke se otimaju koja će mu se umiliti.

Kad se – sav izgreban i s podbuhlom glavom – napokon vrati u stan, malo zavrluda repom i šmugne ispod radijatora.

ZIMSKI RASPUST

– Uf! – otpuhnu Džehva.

Treba nju i razumjeti. Nije jednostavno biti učenica.

Malko joj je i dojadilo školovanje i baš je dobro što je stigao zimski raspust. Samo, buni se što nije i duži.

– Ali, ljetni raspust je dug. Kad se oba saberu, to je kao moja tri godišnja odmora! – kaže majka.

Džehva naglas razmišlja o tome da nije sve u sabiranju i oduzimanju. Učila je i množenje i dijeljenje. Zašto se zimski raspust plus ljetni raspust ne bi podijelili s brojem dva? Dobila bi se dva dovoljno duga raspusta.

Majka se češka po čelu. Onda kaže:

– Zato što raspusti nisu djeljivi s dva.

– Ako si ti mogla sabrati raspuste, onda se mogu i podijeliti. Ako ne mogu s dva, mogli bi s tri, pa bismo imali zimski, proljetni i ljetni raspust – kaže Džehva.

Majka je dočeka:

– Ispustila si jesen. Kao što si iz matematike naučila osnovne računske radnje, iz moje okolne se uči da je naša zemlja među rijetkima na svijetu u kojoj postoje četiri godišnja doba. Jesen je ravnopravna sa zimom, proljećem i ljetom.

– Zašto se, onda – uporna je Džehva – ne bi sabrali dani zimskog i ljetnog raspusta i sve podijelilo sa četiri? Tako bismo imali raspust u svakom godišnjem dobu.

Majka se ne češka. Samo se smješka:

– Time bi se došlo na početak – na tvoje nezadovoljstvo kratkoćom zimskog raspusta. Svaki odmor bio bi kraći nego što je sada zimski. Ali, zimski raspust nije prekratak, a još je duži ukoliko se dobro rasporedi vrijeme.

Džehva nije sigurna šta bi to moglo značiti. Da to nije nešto kao raspored nastavnih sati u školi? U taj raspored gledala je svaki dan dok ga nije naučila napamet... S rasporedom vremena, raspust bi je podsjećao na školu. Treba poštovati đački odmor, a to znači – odmaranje od škole.

Mama se opet samo smješka:

– Dobro bi bilo da ti raspust ne protiče u teškim mislima. Najbolje je da odmah počneš raspoređivati vrijeme. Lijepo obuci džemper, mehak je, neće te "ujedati", pa iziđi napolje. Igraj se do ručka. Poslije ćemo daidži u goste i nastavi se odmarati igrom s

ŠKOLA
ZATVORENO

rođacima, sve dok te »oči ne zabole« i ne poželiš u krevet. Možeš i prespavati u njihovoj kući, pa ujutro zajedno rasporedite vrijeme za razne igre.

Tako je. Bolje je odmarati se ne dangubeći.

– Odmore, evo mene! – kaza Džehva i tresnu vratima, ali se vrati i reče:

– Mama, malo sam se zaboravila, pa su mi se vrata otela...

Majka nije stigla ni progovoriti, a vrata su se pritvorila.

STARAC ISPRED KUĆE S BROJEM "PET"

Redovno stoji na istom mjestu ispred kuće s brojem "pet" u našoj ulici. To nije njegova adresa. I ne znamo gdje živi i gdje prespava. Ne znamo mu ni ime.

Pojavi se rano ujutro i ode prije nego što se počne smrkavati.

Navikli smo se na njeg. Ničim nas ne odbija. Glas mu je drhtav. Lice je obraslo sijedom bradom. Čelo mu je izborano. Iz dubine njegovih zamagljenih očiju – umjesto tuge – izbija neka daljina.

Ne može se reći da je neuredan. Iako je uvijek isto odjeven, njegov dugi kaput je čist, a stare cipele nisu prljave.

Miran je i tih. Ne doziva, ne traži. Ako mu ko šta dâ, primi i izrekne blagoslov.

Doživljavamo ga kao komšiju. I ne pomišljamo da bismo ga nazvali prosjakom. To je gruba riječ. Time bismo i sebe povrijedili. Jednostavno, on je nama dobri starac ispred kuće s brojem "pet".

Džehva u školu ponese sendvič jednom ili dva puta u sedmici. Novčiće namijenjene za užinu u školskoj prodavnici, spusti starcu u džep, a nekad ih djed sramežljivo prihvati na dlan. Džehva to čini tako da ne bude primjetno, ali je radosna što ih još nekoliko iz razreda jednako postupa.

KOMŠIJA MEĐED

Džehva stanuje u zgradi naspram Zoološkog vrta sa zabavnim parkom "Dječija oaza", nekad nazivanim "Pionirska dolina".

Škola joj nije daleko od stambene zgrade. Ipak, roditelji je prate – ima dosta pasa lutalica, a još nije postavljena ni javna rasvjeta. Kad je u prvoj smjeni, pješači zajedno s majkom, koja tada ide na posao, a otac dođe po nju kad se završi nastava. Kad je Džehva u drugoj smjeni, tada je babo u pratnji, a vrati se s mamom, koja tada naiđe s posla.

Uz ulicu prema školi ima samo jedan trotoar. On vodi uz visoku žičanu ogradu Zoološkog vrta. Tako neminovno nailaze pokraj međedovog staništa – udaljeno je od glavne ograde ni deset metara.

Džehvin otac je pisac i on ima pravo ne napisati "medvjed". Njegov babo je bio lovac, pa je iskustvo o životinjama ponio iz priča od ranog djetinjstva. Kaže da je medvjed samo sličica iz čitanke na kojoj se oblizuje dok jede med. Kad se to i dogodi, onda se sukobi s rojem pčela, pa to bude više jed nego med.

I u narodu se kaže međed. Isto reknu i oni koji su se susreli s njim izvan zooloških vrtova i imali sreće preživjeti i o tome pričati. To je sila prirode, vladar bosanskih šuma. I ime mu mora zvučati snažno, a tako baš djeluje kad se izgovori – međed.

Džehvin otac je, kad god naiđu naspram međedovog kafeza, uobičavao doviknuti:

– Međede! – i dodati: – Komšija! – a onda s Džehvom pozastane uz vanjsku ogradu i dadne se u komšijski razgovor.

Međed se na njih navikao i redovno ih je sačekivao izvan svog brloga za spavanje, na travnatoj uzvisini svog staništa. Kad čuje poziv, podigne glavu i pogleda ih. Često se propne na zadnje noge i kao da im maše podignutom šapom. Nekad im se valja po travi. Ili se ispne na veliki kamen nasred njegovog vanjskog bivališta i izvodi im akrobacije kao da je pripitomljen. I samo što im se ne pojada: "Još se nisu pojavili oni koji će danas doći da ih razgledam!"

Da, kao i posjetioci Zoo-vrta međeda, i on gleda njih.

Većina ne propusti priliku da ga vide. Sa svih strana ograđeni su od njega, a i od ulice, tako da ga se ne trebaju bojati. A ni on njih, jer je i on zaštićen ogradama. Tako se i on i oni mogu osjećati sigurno. Ipak, u boljem položaju su oni koje on razgleda, jer on njima ništa ne baca i ne dobacuje, a češće to čine odrasli iako je ovo "Dječija oaza".

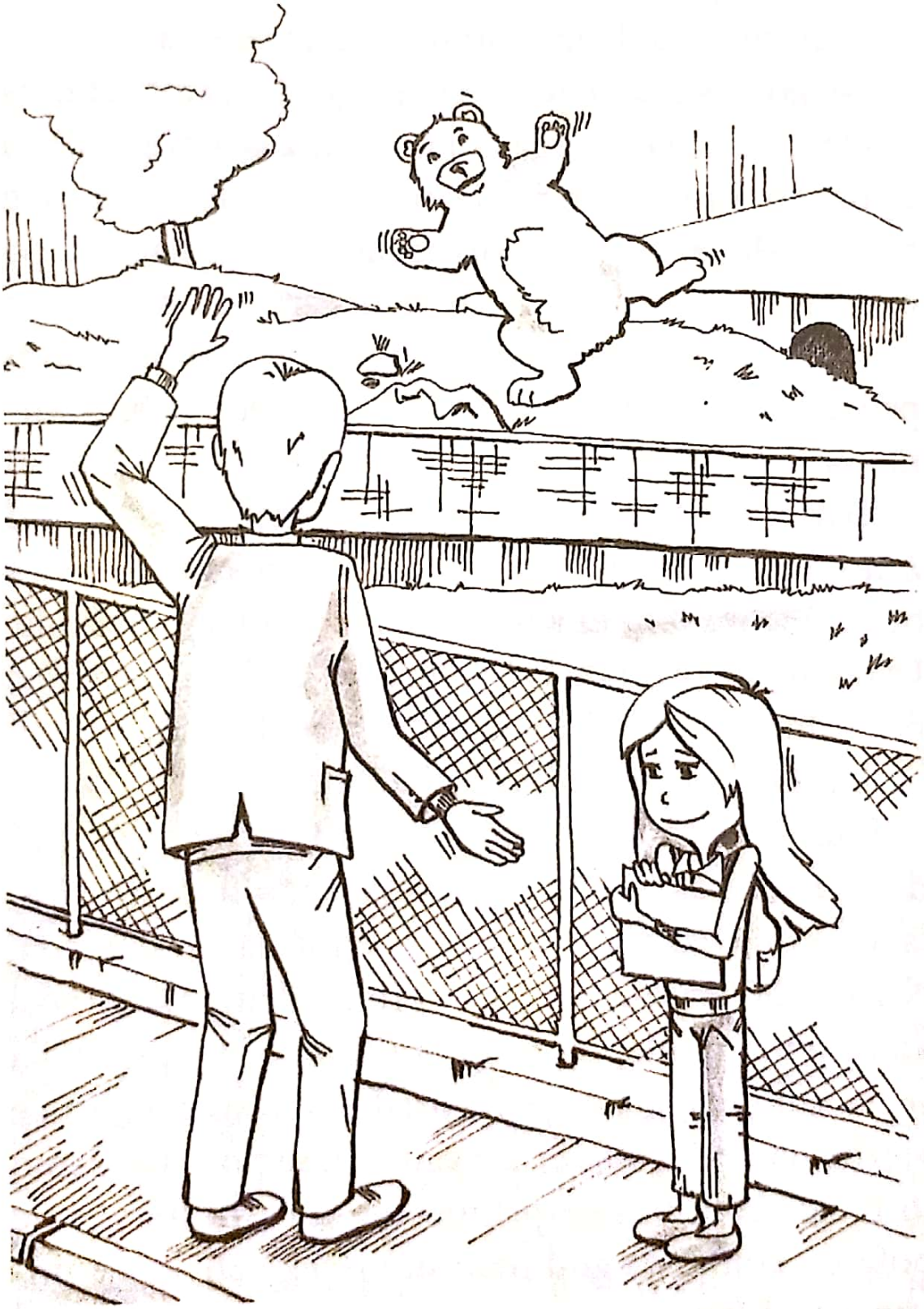

Posjetioci koje je međed prinuđen svakodnevno gledati i koji se mijenjaju iz dana u dan, stanuju dalje u gradu ili u drugim gradovima i selima.

Njegovo stanište je najbliže zgradi u kojoj stanuje Džehva. Tako su zaista komšije. Zato ih je dobro upoznao kao stalne prolaznike koji zastanu i jave mu se. Mogao ih je raspoznavati na više načina: po očevom glasu – kojim mu se obraća, po njihovom mirisu – kad zastanu spram njega, po međusobnom prijateljstvu – koje je, iz dana u dan, potrajalo godinama.

Ovo je sve živa istina. Mogao se uvjeriti ko je god želio. Samo se trebao zadesiti u blizini kad Džehva s ocem ide u školu ili kad se zajedno vraćaju iz škole. Ustalom, neka pitaju Džehvu. Ako bude dobre volje, potvrdit će im. I još im ispričati pojedinosti.

Ali, situacija se počela mijenjati.

Džehvi je to bilo zanimljivo. I više od toga. Radovala se. Čak se oduševljavala. Ona je često i zalazila Zoološki vrt i obavezno svraćala do međeda. Nikad nije primijetila da se prema drugima odnosi kao prema njima: ne maše im šapom, ne uspravlja se na zadnje noge, ne pravi pred njima špagu i ostale vježbe na svojoj stijeni, ne valja im se po travi; samo ih razgleda ili ih i ne primjećuje, a često im se i ne pokaže: koliko ga god mamili i iščekivali – i ne pojavi iz jazbine.

Ne može se reći ni da su njoj očevi razgovori s međedom dosadili zato što dugo traju, još otkako je krenula u prvi razred. Ali, ona odrasta. Već je peti razred. Postalo joj je neugodno što njezin otac – bez obzira na to ima li koga u blizini – glasno dovikuje međedu.

Džehva odlučno negira da se promijenila. Ozbiljno i odgovorno kaže:

– Pubertet stiže djevojčicama u šestom razredu!

Ama, već je prestala zastajati s ocem. Prvo je, da ne bi i ona bila viđena, polahko nastavljala koračati te poizdaleka posmatrala i pozivala oca. Na to njezin babo požuri da je sustigne.

Zatim se sve rjeđe osvrtala. Samo produži svojim putem, trotoarom, prema školi. Kad vidi da se udaljila, babo požuri za njom. Tako i dolikuje kad joj je već pratilac. A i mama bi se dobro naljutila ako bi saznala da njih dvoje ne idu ukorak do škole.

Džehva, koja je bila ponosna na prijateljstvo s četveronožnim komšijom, sve više obraća pažnju na to kako neupućeni prolaznici – različitim izrazima lica i pokazivanjem rukama – daju do znanja da tu nešta nije uredu. Više puta je, u prolazu, čula da kažu: "Onaj razgovara s međedom!" ili: "Šta mu je?!", "Je li taj normalan!?" Ti ljudi žure svojim poslom i ne gledaju kako se međed s radošću odaziva pozivu njezinog oca. Niti znaju da je on pisac i da je to, onda, umjetnikova sloboda.

Ne, Džehva ne bi rekla: "Nemoj to više!" Ni dorekla: "Sramim se!" Učila je u školi priču Ivana Cankara "Zastidio se majke" i ona se nikad ne bi posramila svog oca. Nego... Onako...

O, da! Otac to shvata. Njegova djevojčica zalazi u "osjetljivu dob". Primiče se šestom razredu. Zato on odustaje od zastajkivanja spram međeda i s osmijehom pomišlja kako će njoj ovo prijateljstvo nekad biti drago podsjećanje na ljepotu ranog djetinjstva.

DJEDOVA LJUBAVNA PRIČA

Danas je u školi bilo kako je bilo. Možda je sve to skupa Džehvi malo i dojadilo. Uvijek slično: zadaće, učenje, odgovori, ocjene, mali odmori i samo jedan malo duži – veliki odmor, a i tada se ne može poigrati jer treba pojesti sendvič.

Da, i mali čovjek se nekad treba osjećati poput odraslog, pa ne misliti samo o školi!

– Vikend je i nemoj da mi ko spomene posao! – reče babo, kao što on to i obično kaže petkom popodne.

– Imaš pravo – kaže majka. – I meni je dojadila žurba da ne zakasnim na posao, pa rasprave u kancelariji, sastanci, poslovni razgovori...

– Kažem da nećemo o poslu! – buni se otac.

– Ako ćemo pravo... – praska majka, ali i Džehva:

– Ako ćemo pravo, i meni je ovo petak popodne!

– Tačno, vikend počinje! – kaže babo.

– Vikend je počeo! – još je malo ljuta majka.

– Tako je, po-če-o je! – pomirljivo naglašava otac i on i majka su opet bračni par koji iznađe način izmirenja.

– Mogli bismo... – započinje otac.

– Ne! – kaže majka. – Bolje je da...

– Nisam mislio da idemo u... – ali mu u riječ upada majka:

– Ne dozvoljavaš mi da dovršim šta sam htjela predlož...

– Ja sam prvi počeo! – brzo će babo.

– Svađu! – ubacuje se majka. – Dobro je da priznaš...

Džehvi je dosta:

– Vi ćete se, na kraju, sporazumjeti. Zato je bolje da ne gubimo vrijeme i da i ja jednom predložim gdje ćemo.

– Reci! – kažu uglas roditelji.

– Ako ćemo djedu, krenimo!

– To bi bio i moj prijedlog! – kaže majka.

– Oteli ste mi iz usta! – kaže otac.

– Htjela bih čuti dobru priču pred spavanje – dovrši Džehva svoje.

Putovanje je potrajalo. Bilo je zastoja na putu, a svratili su i u kafanu da bi se osvježili.

Kad su stigli, na prozorima djedove kuće bila su ugašena svjetla. Vanjski zidovi još nisu bili poravljeni od granatiranja, pa je u mraku kuća izgledala kao da je tek prestao rat... Ni zvonce nije radilo. Nije pomagalo kucanje na vrata. Djed se nije odazivao ni na mobitel.

Džehva se rastrča i – nađe djeda u bašči iza kuće kako nervozno šetka.

– Ooo, moja unuka! – kaza. – Kao da mi je nešto govorilo da ćete doći, pa sam se uznemirio što vas nejma. Nazivao sam na kućni telefon. Još više me zabrinulo što se ne javljate.

– Djede, mogao si na mobitel!

– Ah... Ostario, pa zaboravim na moderna čuda... – kaza djed i zgrabi Džehvu u naručuje.

– Nisi ti star. Pamtiš mnogo priča iz svoje mladosti...

– Ih, samo se stari sjećaju mladosti. Mladi nejmaju kad od priča koje im se događaju.

– Koju ćeš mi priču...? – ali je Džehvino pitanje ostalo nedovršeno, jer se djed trebao izljubiti s djevojčicinim roditeljima, zatim su razmjenjivali riječi koje su nezaobilazne pri susretima, pa dok su se raskomotiti u kući, pa ih je djed nutkao večerom, pa...

Kad su najzad mogli mirno sjesti, djed započe:

– Džehvo, neka bude da ja ne starim, ali mora biti da ti odrastaš. Već si mi curetak!

– Ali, djede... – Džehva se zarumenila.

– Zato ću ti isričati ljubavnu priču!

– Ih, djede!

Džehvi je bilo neugodno, ali i drago, pa je još više trljala oči.

– Šta je s tvojim očima?

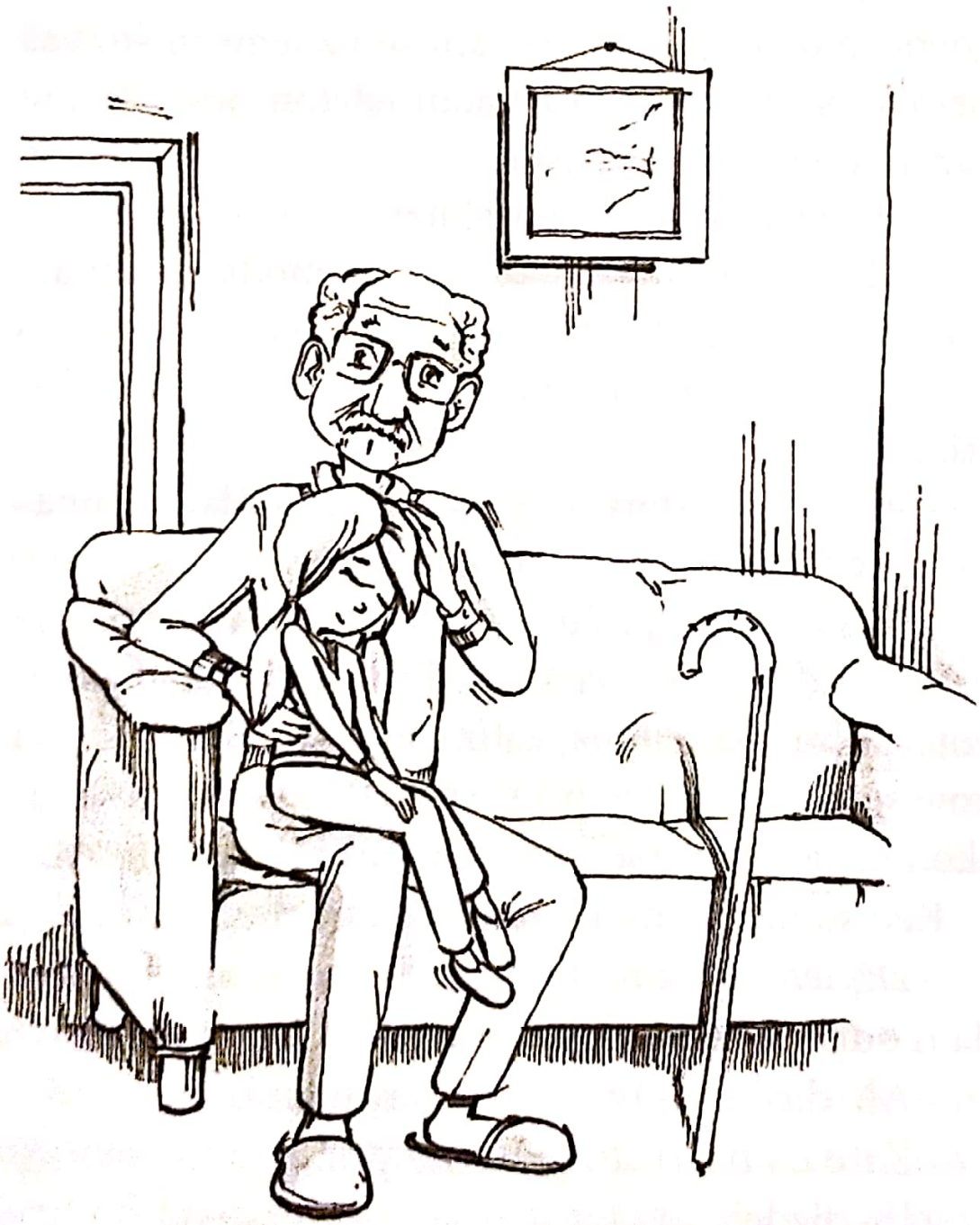

– Bole me.

– Šta je djetetu?! – uznemiri se djed.

– Samo je pospana – reče majka. – Uvijek trlja oči kad se pokušava oduprijeti snu i govori da je bole oči.

To pospanoj djeci nikako nije pravo. Džehva izražava neslaganje:

– Nisam pospana! Nisam!!! Pričaj ti, djede, pričaj!

Djed i započe poistiha:

– Meni se svidjela ta djevojka. Ne umijem ti reći koliko mi se sviđala...

I, djed je pričao i pričao, i pričao, sve dok nije završio:

– Završilo se tako što na tvome licu prepoznajem sličnosti s njom. Po suncu ti meni hodila... Znaš, tako se rekne kad se nekoga uporedi s nekim ko više nije među nama na ovome svijetu. Jesi li me shvatila, ljepotice? Da, ta djevojka iz ove priče postala je tvoja nena... Da je barem dočekala da te zna...

Džehvu više nisu »boljele« oči. Prestala ih je trljati čim je djed započeo pričanje. Uljuljkana njegovim glasom, čvrsto je spavala na kauču.

– To je tvoja najljepša priča – rekli su Džehvini roditelji, a ne bi li ga tako pokušali utješiti.

Podsjećanjem na suprugu, niz djedovo lice slivale su se suze. Nikom ni kriva ni dužna, poginula je u ratu. Pogođena je iz snajpera na kućnom pragu.

ĐAČKA KNJIŽICA

Džehvi nije jasno zašto je prijatelji ispravljaju kad rekne »đak«.

Kažu joj:

– Nije pravilno! Treba reći učenik!

– Zašto? – u čudu se čudi Džehva.

– Zato!

– To nije odgovor! – buni se Džehva.

– Eto, zato! I zato što nije moderno, kao ni tvoje ime!

– Zašto?

– Zato što je starinsko.

Kao da je čekala na to, Džehva pribrano odgovori:

– Imena ne mogu biti starinska jer se daju onima koji su tek rođeni. Riječi mogu zastarjeti samo ako se ne upotrebljavaju. U mnogim zemljama po svijetu djeci se sve češće nadijevaju imena koja su nepravedno bila zaboravljena zato što je bila moda da se daju ili izmišljena ili tuđa imena, a najmanje svoja. Shvaćeno je da su moderna upravo ta, kako vi kažete, starinska imena... – pa se Džehva, ipak,

vraća nizanju jednostavnijih riječi, onome s početka ove priče:

– I vaši roditelji reknu »đak«, a kažu i »učenik«. I češće reknu »đak«, a oni nisu staromodni. Lijepo je čuti kad ti tepaju »moj đačić«, a bilo bi čudno »učeničić«.

Djeca slušaju, a Džehva zaključuje:

– Neka bude i učenik, ali neka bude i đak. Može i školarac. Moj otac, književnik koji piše ovu knjigu, kaže da je to bogatstvo jezika, da ne postoje riječi koje su nemoderne. Samo ih treba obnavljati da se ne bi zagubile. Zato nimalo nije staromodno reći đak. Isto tako, nikako se ne može reći da moje ime nije lijepo. Mnogi me pohvale. A i meni se sviđa!

– Uostalom – važno dodaje Džehva – ne kaže se učenička knjižica. Rekne se: đačka knjižica. Tako i piše na njoj!

Time Džehva – umjesto tačke – stavlja uzvičnik na ovu raspravu.

Upustila se u razgovor da bi joj brže prošlo iščekivanje da se otac vrati sa završnog roditeljskog sastanka. Počeo je juli i đaci – a i učenici – naveliko su na raspustu. Ima i dvadeset dana otkako je efendija Abaz djeci uručio mektepske diplome i, uz njih, slasne nagrade. Za razliku od mekteba, otegne se s čekanjem na podjelu đačkih knjižica u redovnoj školi, a ne daju ni nagrade.

Danas se i to završava, ali je problem u tome što Džehva nikako ne zna kako je završila šesti razred.

Prvo joj se, otkako je završena nastava, nije ni izlazilo iz kuće. Čim iziđe, dočeka je pitanje nekoga dječaka, a djevojčice su još znatiželjnije:

– Kako si prošla?

Ona se, kao, pobuni:

– Ispravno je reći: S kakvim uspjehom si završila razred?

– Oho-ho, zar i ti postade mamina maza, pa izbjegavaš đački rječnik!? – kaza joj Gafo.

Dobro, možda je Džehva malo pretjerala. Uznemirena je. Nije joj pravo što je pitaju o uspjehu.

Dječaci dodaju:

– Nisi propalica, slobodno reci!

Djevojčice su podrugljivije:

– Petičarka, pa se pravi važna!

Ama, Džehvu obuzima zebnja da joj ne počnu dobacivati: »Propalica-peca, ulovila zeca!«

Ne zna ni je li ikako prošla, a oni da je odlikašica.

I babo je, kad je krenuo na roditeljski sastanak, pecnuo pitanjima o ocjenama.

– Imaš li opet sve petice? Ili je zalutala pokoja četvorka? Ili se, možda, našla i trojka? – pa je svoju djevojčicu pomilovaao po kosi i dodao: – Sada te ozbiljno pitam: Šta bi da ti donesem? Bar nešto. Poslije ćemo se dogovoriti o glavnoj nagradi.

Baš je zadeverao. Slegnula je ramenima. I šmugnula mu s očiju. Samo što se nije rasplakala.

Sjetila se da jê isto pitao i kad je, na kraju prošle školske godine, krenuo po đačku knjižicu. I tada je bila puna nedoumica o uspjehu, pa ga je jedva iščekala ispred škole.

Tada je babo važno rekao:

– Znao sam, sve suhe petice! – potapšao je i pružio papirnatu novčanicu: – Ovo je za početak. Poslije ćemo o pravoj nagradi!

I tada samo što nije zaplakala; od radosti ili od neshvatljive tuge.

Ama, to je bilo na kraju stare školske godine. U međuvremenu je minula još jedna. Nije to dan, sedmica ili mjesec, čitava školska godina u životu! I svašta se moglo promijeniti. Pogotovo je moglo od prethodnog roditeljskog sastanka. Od tada su se mnogi đaci javljali da bi odgovarali. Stalno su dizali uvis dva prsta i ponavljali:

– Mogu li popraviti ocjenu?

– Mogu li ja?

Neki su, potom, blistali od radosti. Bilo ih je i koji su plakali, pa su i narednih dana podizali dva prsta.

– Mogu li popraviti ocjenu? – pitala je i Džehva.

– Mogu li i ja? – i dalje je pitala, a nastavnici su, i ne gledajući u nju, listali dnevnik i druge prozivali da ustanu ili da iziđu pred tablu.

I, kako će, onda, znati na čemu je?

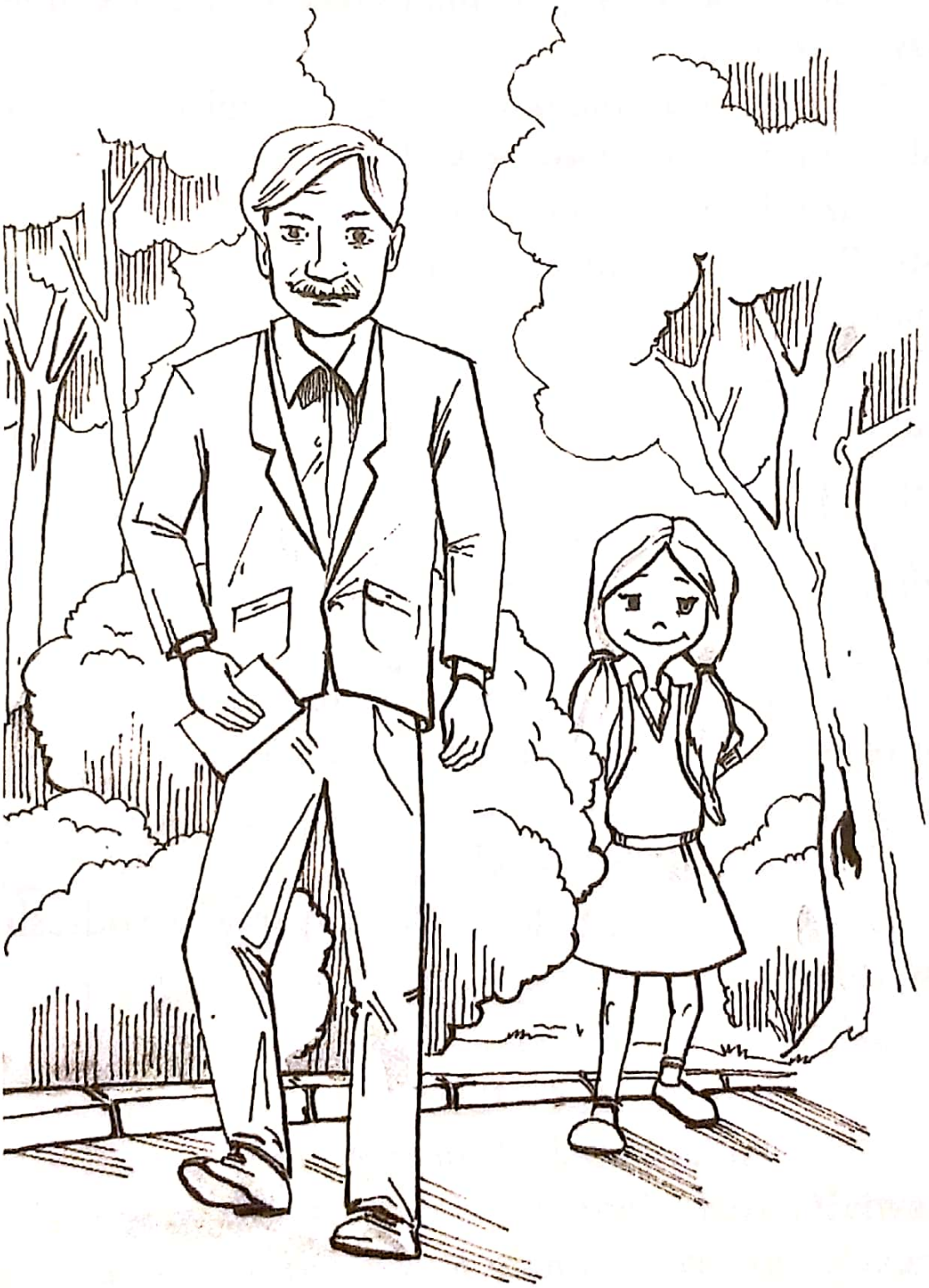

Ali, evo Džehve kako se, utrnjelih nogu od šćućurenosti iza grma, pomalja i kreće za ocem koji je izišao iz škole.

Babo korača polahko, a odlučno. Izgleda kao da sluša himnu. Ne! Stoji se kad je himna, a igrači na televiziji budu ukipljeni i potom poskakuju u mjestu. Babo korača odvažno kao što to čine pobjednici na kraju filma. Zadigao čelo i gleda naprijed!

Džehva potrača za njim. Svečani otac nije to primijetio. Djevojčica ubrza i uznastoja održati korak uz njegov.

Možda jê i dalje ne bi vidio, ali je morao čuti njezino ubrzano disanje. Ili je čuo kako joj bije srce!?

– Džehvo, ti si! – reče.

Reče tako da djevojčica nije mogla ni naslutiti »presudu«. Zatim se njegova šaka nježno spusti na kćerkino rame i ona, odozgo, začu:

– Znao sam, sve petice!

Nije čuo da je njoj "pao kamen sa srca". To odrasli ne čuju.

SENA IZ PARIZA

Otkako je uvedena deveta školska godina, i ne zna se kad je polovina osnovne škole. Nije to ni završeni četvrti, a ni peti razred. Četvrti i po ne postoji... Kad, onda, organizirati ekskurzije "malih maturana"? Ali, Džehva uobičava putovati sa svojim društvom. Putuju vozom. I to daleko!

Prva stanica im je Pariz. Odnekud joj se taj grad posebno sviđa. Ne sjeća se u kojoj je zemlji, ali je u Parizu Ajfelov (Eifelov) toranj. Sviđa joj se ta izdužena građevina, koja – iako je sastavljena iz mnogo rešetkastih dijelova – izgleda jednostavno.

– E, sad bismo mogli vidjeti i Senu – kaže Semka.

– Hamko je zaljubljen u Senu! – javlja se Mahir.

– Priznajem da mi se Sena sviđa! – kaže Hamko.

– Sena se sviđa i Mahiru! – kaže Džehva.

– Reći ću te mojoj mami! – kaže Mahir.

– A ja ću tebe reći Seninoj mami! – kaže Džehva.

– Ja ću tebe reći mojoj mami... – već je uplakan Mahir. – I da znaš, ljut sam na tebe zato što si otkrila moju tajnu.

– Koju tajnu? – pita Džehva.

– Odala si me za Senu... Više mi se ne sviđa. Ostavljam je zato, a i zato što sam utvrdio da se sviđa i Hamku.

– Nisi mi rekao da je to tajna – pravda se Džehva.

Opet se umiješa Semka. Ona je i prva spomenula Senu:

– Sena nema mame!

Nastade malo žešća galama:

– Ima! – zavikaše, i to ne samo Džehva, Mahir i Hamko, već i Huse i Mensa, a Gafo važno veli:

– Senina mama radi u prodavnici!

Semka, sva važna, kaže:

– Ja znam i u kojoj smo sada zemlji. Ovo je Francuska! Pariz je glavni grad. A Sena nema mamu. Ona ima pritoke. Njezine pritoke mogle bi biti njezina djeca. Ali, ona nikako nije mama, ona je samo rijeka.

– Sena nije rijeka. Sena je djevojčica u koju je zaljubljeno pola razreda! – kaže Mensa.

– I ima mamu! – važan je Gafo, ali je Semka još važnija:

– Znamo da smo krenuli u Pariz i da razgledamo Ajfelov toranj, a kroz Pariz protiče rijeka čije je ime Sena.

– Pretjerala si! – kaže Hamko.

– Neznalica-sveznalica, sveznalica-neznalica! – pecka Husein.

Izbila bi gungula da se ne umiješa Mensa:

– Priznajem, Semka je upravu. Znate da sam dvije godine živjela u Francuskoj kao izbjeglica. U njihovoj školi sam učila da im je Pariz glavni grad i da ima rijeku koja se zove Sena.

Znali su da je Mensa bila u izbjeglištvu u Francuskoj, ali da se baš tako zove ta rijeka tamo, u tom Parizu...

– Da se ne bismo svađali, neka bude kako Mensa kaže. Ona u stanu ima mali Ajfelov toranj – veli Džehva i, kao pravi vođa putovanja, nadglasava sve:

– Napuštamo Pariz i nastavljamo putovanje!

– Mogli bismo u London – kaže Mensa. – Nije nam daleko.

– Osim ako i u Londonu nema kakva rijeka – dobacuje Gafo.

– Ima! – kaže važno Mahir.

– Onda ne idemo u London! – kaže Gafo.

– Ne idemo! – prihvata većina.

– Zašto ne bismo? – buni se Mahir.

– Zbog Sene! Da se opet ne svađamo! – kaže Gafo.

Umiješa se Mensa:

– Riješen problem. Kroz London ne teče Sena! Tamo je Temza.

– Temza!? – začudi se većina.

– Nijedna djevojčica se ne zove Temza, pa ne može ni rijeka! – važan je Samir.

– Tačno, ali je tačno i to da je Temza rijeka u Londonu. I to sam čula u Francuskoj... – kaže Mensa.

Džehva odlučuje:

– Spremite se! Nijedna djevojčica se ne zove Temza. A u London idemo radi mira među nama. Hvatajte se u voz! Krećemo! – kaza, pa se Mensa uhvati oko njezinog struka. Njoj Hamko stavi ruke na ramena, za njega se rukama »prikači« Gafo, za njega Samir i redom ostali. Formira se voz dječijih »vagona«.

Samo su Džehvi ruke slobodne i ona, poput dječaka, zazvižda na prste.

»Voz« se pokrenu ispod jablana u parku. To visoko stablo im je Ajfelov toranj. Zato su park i odabrali da bude njihov Pariz. Odatle se, svi hukćući, zapućuju prema igralištu. Ne zna se zašto, ali tu im je London. Amerika im je s one strane velike bare, na livadi u blizini Semkine kuće.

LJEPOTICA UNA

Nova đačka godina počinje u septembru. Još malo. Sada je august, sunce, kupanje, posljednji mjesec ljetnog raspusta.

Džehva je dočekala da, na godišnjem odmoru s roditeljima, bude rasterećena obaveze da se na nju stalno motri ili da se ona neprestano drži uz njih. Sad je velika – najesen će u peti razred!

Sa svojima će odmor provesti u Bosanskoj krajini. I to će oni kao pravi turisti.

U mnogim zemaljama po svijetu godišnji odmor, ili bar dio odmora, s ponosom se provodi u putovanju domovinom i proboravi se u onome kraju u kome se do tada nije bilo. U Bosni i Hercegovini se to ne smatra modernim. Ako se negdje tako i ode na neko vrijeme, onda je to posjeta rodbini, ali se to i ne računa kao pravi odmor, a i toga je, nekako, sve manje.

Zato će oni u Bosansku krajinu.

U malom gradu Ključu zagledali su prema stijenama u visini. Gore, pod samim oblacima, vide se

ostaci srednjovjekovne tvrđave. Grad je prozvan po tome što je ovdje sultan Fatih, 1463. godine, preuzeo ključ Bosne.

S puta prema Bihaću, skrenuli su udesno i doputovali u Sanski Most. To je neveliki grad, ali mu veliki gradovi mogu pozavidjeti na rijeci kao san, a ime joj je Sana. Uz rijeku se vide četiri vitke džamijske munare kao nova znamenitost lijepoga grada.

Zatim su svratili u Bjelaj. Tu je rođen Ahmet Hromadžić, pisac najsnenijih dječijih bajki.

U Bosanskoj Krupi Džehvi su se najviše svidjele drvena ćuprija na Uni i kamena tvrđava koja je iznikla na brdeljku u samoj čaršiji. Nije ni znala da ima takve ljepote.

U Velikoj Kladuši za oko su joj zapele građevine koje nazivaju Starim gradom. Glavna je tvrđava s kulom, a nanizane su novije kuće u bosanskom stilu. U kuli je boravio junak Mujo Hrnjica.

Nedaleko je Bužim, staro naselje, a Bužimljani su se izborili da opet izrasta u grad. Poznat je po prostranoj Drvenoj džamiji na Starom gradu i Turbetu komandanta Izeta Nanića.

U Cazin su prispjeli u petak. Prelijepo je uređen gradski trg. Tim danom bude velika pijaca. Ovdje kažu: sajmeni dan. Sa zvučnika odjekuje pjesma »Hoćemo li u Cazin na sajam...«

Na uskom prostoru u Bihaću sabilo se više znamenitosti nego igdje: ostaci bedema koji su opasava-

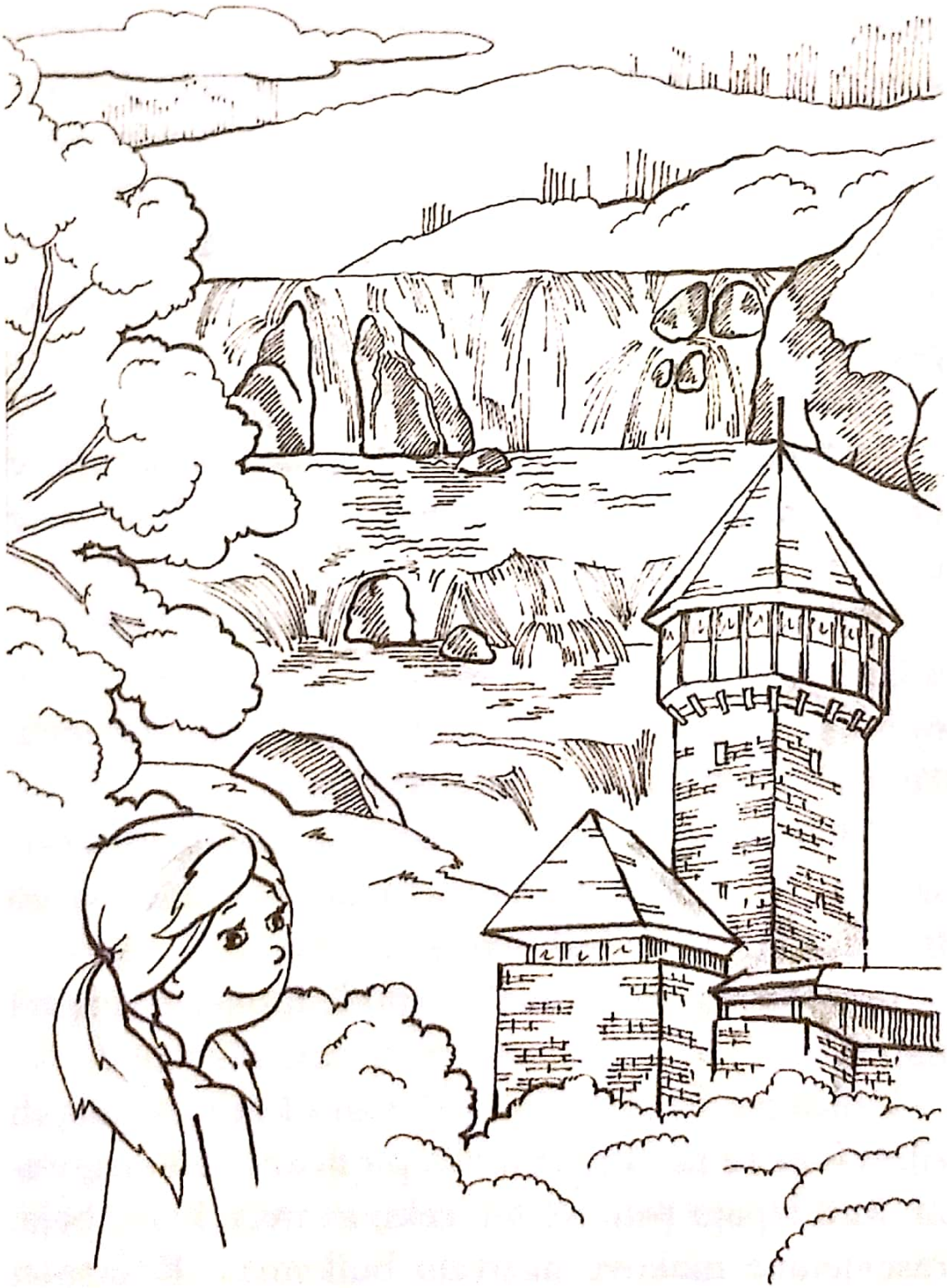

li grad i na njima reljef u bakru kao sjećanje na Drugi svjetski rat, Kapetanova kula i u njoj muzej koji svjedoči o prastanovnicima Japodima, zatim Turbe s mističnim predajama, sarkofag sa starim bosanskim grbovima, crkva srušena u Drugom svjetskom ratu, s tornjem koji – iako nema kazaljki – nazivaju Sahat-kulom, i most na Uni, na kojem se ginulo od agresorskih granata 1992.-1995. godine u stalnim prelaženjima s jedne na drugu obalu grada

Uzvodno, na Uni je i čuveni Štrbački buk.

– Divna li je Bosanska krajina! – uskliknula je Džehva dok je, s velikom slašću, iskapila dvije boze u Zemkinoj slastičarnici.

I kupali su se. Sana je toplija, ali se može plivati i u Uni. Kad je vruće, Una se umlači. Ipak, bolje se u njoj kupati na mjestima na kojima je razvodnjena. Tu je voda plitka i dovoljno zagrijana.

Naučila je upravljati kanuom. Da nije došla u Bosansku krajinu, i dalje bi mislila da su to mogli samo Indijanci u starim filmovima.

Iz kanua, kakav su imali i Japodi, mogla je vidjeti i napuhane čamce na čuvenom raftingu niz Unu.

U Bosanskoj krajini je sačuvano i mnogo lijepih riječi koje se ne čuju drugdje po Bosni i Hercegovini. Kad tepaju psu, reknu: ceki, za ovcu kažu: beja, rascvjetane makove nazivaju bulkama... Krajišnici su ponajbolje sačuvali i ikavicu. Oni kažu: did, divojka, mliko, lipo..., a sve to zvuči veoma lijepo.

Pričaju i lijepe priče.
Najljepša je, dakako, o Uni.

Od pamtivijeka su se Krajišnici hrabro borili u ratovima, ali im novonastale države na tome nisu uzvraćale u miru, pa se teško živjelo i vrijedni ljudi su, trbuhom za kruhom, odlazili na sjever Evrope. Tamo su naporno radili i štedjeli zarađeni novac, a sve mislili o svojoj Krajini i kad će nazad, kući i porodici.

Ova priča i zbila se kad je Krajišnik iz tuđine krenuo svojoj kući. U to vrijeme pješke su se prelazile velike razdaljine.

Helem, Krajišnik se zaputio u svoju Bosnu. A kakav je bio, naočit i vrijedan, u njega se u putu zaljubi djevojka po imenu Una. I sve ga je, u stopu, pratila. On je žurio, nije se osvrtao i nije nju vidio. A i ona je sebe – bojeći se da mu se možda neće svidjeti – učinila nevidnom.

I, kako je bilo ljeto i bila velika vrućina, Krajišnik je ožednio, a nigdje hlada, niti izvora na prostranome Krbavskom polju, kuda ga je naveo put.

Da mu ugodi, djevojka Una pretvori se u izvor i on se napi vode. I još jednom. I još jednom. Kako i treba, iz tri puta. Osvježen i zadovoljan, mladić požuri dalje.

Njoj se toliko svidje dodir njegovih usana i to što se i ona njemu dopala pa nastavi za njim. Ubrzo se

ispriječi planina Plješevica. Krajišnik krenu uzbrdo. Tek tada Una razaznade da ona ne može za njim. U silnoj radosti, zaboravila je da se pretvorila u izvor i da je, kao voda, potekla za momkom, a voda ne može teći uzbrdo. Pogleda ona iza sebe i vidje da je rijeka poprimila boju njezine haljine, koja je bila izatkana od odsjaja plaveti neba i zelenila šuma i poljana.

Šta će?!

Postade ponornica i iz zemlje izroni pred Bosnom te – tragajući za momkom – opteče Krajinom.

Žureći da ga nađe i sustigne, negdje se probijala između planina i brda, nekad bi tekla pravo, a negdje vrludala. I tako sve do Save.

Kad Krajišnik opet ožedni, napi se iz rijeke i prepoznade da je to voda sa čijeg je izvora već pio.

I, kako tada, tako i danas-danile: niti može Krajišnik bez Une, ni Una bez Krajišnika.

LET AVIONOM

Djevojčica je zamišljala kako izgledaju aerodromi: veliki holovi i blještave prodavnice, čekanje na pokazivanje karata i predaja prtljaga, prolaz kroz uređaj za kontrolu, dugi hodnici koji vode prema pisti, pronalaženje izlaza prema čekaonici, prijevoz pistom, pentranje uz stepenice koje uvode u avion.

Zamišljala je sebe u avionu: polijetanje i let nebom, pogledanje kroz prozor...

Ali, da joj se to dogodi u stvarnosti, pred njezinim očima, a ne prema pričanju i slikama iz filmova!

Živio se takav život u Bosni i porodica nije mogla sebi omogućiti takvo putovanje, pa nije ni pomišljala da joj se to može i dogoditi.

A onda se zbilo da su ih pozvali na šestodnevni boravak u Istanbul. Da, s putovanjem avionom! Njezinom ocu piscu prevedena su dva romana na turski jezik i objavljena u tom velikom i lijepom gradu. Propisi o visini honorara ne odgovaraju stvarnoj vrijednosti knjiga, ali izdavači znaju to unekoliko nadoknaditi tako da pisca pozovu na predstavljanje njegove knjige, i to još zajedno s porodicom.

Djevojčica je bila presretna. Nije izdržala i roditeljima je povjerila svoja maštanja o aerodromima, veliku želju da putuje avionom. Oni su bili posebno radosni što se njoj ispunjava želja. Usljedilo je užurbano obavljanje priprema za putovanje.

Ali... Dva dana pred polazak, javljeno im je da su, zbog terorističkih napada, u Istanbulu zatvoreni aerodromi. Nije se moglo znati kad će se stanje smiriti, a i izdavači trebaju usaglasiti novi termin književne večeri i ponovo obavijestiti zvanice.

Putovanje je odgođeno. Istina, uz napomenu da je moguće da to bude i uskoro...

Ali, kao da su "virili iza ćoška", kao da su osjetili da se djevojčica ne treba razočarati, upravo toga dana stigao je novi poziv za putovanje. Bošnjaci koji žive u Ženevi željeli su – prigodnom manifestacijom na velikom trgu pred Evropskom palačom Ujedinjenih nacija u tome gradu – obilježiti 20-godišnjicu genocida nad svojim sunarodnicima u Srebrenici. Nisu željeli da govornik bude političar. I njima u inozemstvu bilo je preko glave svjetske politike prema Bosni i Hercegovini, a i političara iz naše zemlje. Djevojčicin otac napisao je knjigu "Roman o Srebrenici", mnogo puta objavljenu na bosanskom jeziku i više puta štampanu na stranim jezicima po svijetu. Zato su organizatori odabrali da je najbolje da na dostojanstvenom skupu govori književnik, autor tog romana. Umjesto honorara, ponudili su mu da,

o njihovom trošku, proboravi nekoliko dana u Ženevi, i to zajedno sa svojom porodicom!

Istina, Istanbul je Istanbul. Ženeva nije Istanbul. Ali, i Ženeva je, na svoj način, lijep grad. Veoma lijep. I, što je najvažnije – putuje se avionom! Uz to, let iz Sarajeva i u Istanbul i u Ženevu traje podjednako, i to baš u minutu.

Doduše, trebali su sačekati tridesetak dana do toga dana, 11. jula. Opet, tako je i bolje. Nastupit će ljetni raspust i djevojčica neće odsustvovati s nastave.

Ali, navečer toga dana kad su pozvani u Švicarsku, na televiziji su čuli vijest da je u toj zemlji uhapšen ratni komandant Srebrenice. Bilo je tako što su i neke druge bošnjačke organizacije u Švicarskoj htjele dati svoj doprinos značaju obilježavanja sjećanja na Srebrenicu i zakazale skup mjesec ranije, s komandantom kao gostom. Nastala je velika frtutma i potrajalo je danima i danima dok nije utvrđeno da je to hapšenje – greška.

Sve to je uticalo da se, u međuvremenu, izmijeni manifestacija pred sjedištem Ujedinjenih nacija za Evropu: skraćen je program, izostavljanjeno i obraćanje prisutnima.

Kako objasniti djevojčici otkud terorizam u mirnom Istanbulu i kriminalno poigravanje s velikom tragedijom Srebrenice u precizno uređenoj zemlji kakva je Švicarska? Nikako!

Da djevojčica ne bi bila skroz-naskroz razočarana, roditelji su se dogovorili da majka, čim nastupi ljetni raspust, odvede kćerku u goste rodbini u Bihać. I to je nagradno putovanje. A babo će ostati u stanu ne bi li dočekao novi poziv iz Istanbula.

Naporno je putovati iz Sarajeva do Bihaća. Ne putuje se avionom. Velika razdaljina i slabi putevi utiču da se autobusom putuje čak toliko za koliko bi se avinom stiglo iz Sarajeva do Istanbula i nazad te od Sarajeva do Ženve i nazad!

Tamam kad su njih dvije stigle u Bihać i nisu se ni raspremile kako treba, ocu iz Istambula javljaju da je ponovo zakazano predstavljanje njegovih knjiga i da na Aerodromu u Sarajevu podigne avionske karte. Već preksutra trebaju biti u Istanbulu.

Tek kad su mu na aerodromskom šalteru pokazali tri povratne karte s odštampanim njihovim imenima, javio se svojima u Bihać. Rekao je da drži karte u ruci, ali da ih – ukoliko im je prenaporno – može vratiti i odgoditi putovanje.

Prvi autobus za Sarajevo imale su kasno navečer. Putovale su preostali dio noći i sljedećeg jutra stigle u Sarajevo. Trebalo je prepakirati odjeću, pokušati se koliko-toliko odmoriti i sljedećeg jutra poraniti na Sarajevski aerodrom.

Aerodrom u Sarajevu izgleda poput dječije igračke spram aerodroma na koji će sletjeti u Istanbulu.

Ali, sve je, u malome, slično velikom aerodromu. Iako umanjen, djevojčici je doživljaj lijep.

I, što je najvažnje, evo je najzad u avionu! Otima se za mjesto kraj prozora. Naravno, roditelji joj udovoljavaju. Iako je to prvi put, ponaša se kao velika. Bez imalo uznemirenosti i puna radosti. Kao da joj je ovo jubilarno, stoto, putovanje avionom. Smirena je, radoznala, sluša stjuardesu dok izdaje uputstva na engleskom, u sebi uči dovu za sretan put, ushićeno razgleda Sarajevo ispod sebe, planine koje okružuju glavni grad njezine domovine, potom mobitelom snima neprozirnu bjelinu oblaka ispod sebe i beskrajno plavetnilo nad sobom.

"Ta djevojčica, to sam ja", napisala je Džehva na kraju zadaće na temu putovanja.

DŽEHVA NA POVJETARCU

U julu je u punom jeku sezona godišnjih odmora i mnogo djece ode nekud s roditeljima. Tako se Džehvino društvo prorijedilo. Ali, ne bi se moglo reći da joj to ne odgovara. Manje očiju će je vidjeti ako bi se šta dogodilo, a i manja je mogućnost da bude ometena.

Jer, ako su mnogi otputovali, neki su i doputovali. Recimo, Sakib!

On već treće ljeto dođe u goste u treću zgradu do njezine. Ili je samo prošlo toliko godina otkako su se njih dvoje počeli primjećivati? Ako je i ranije dolazio, možda je tada Džehva ponekad mislila o Eminu.

S Eminom je krenula u prvi razred. Osim što je jednom pogodio grudom snijega, on nju nije gurkao s leđa, ni zadirkivao, nije se bezobrazno izražavao. Više puta joj je ponio đačku torbu. Znao joj je darivati žvake, a jednom je zadjenuo čokoladicu iza brave na vratima njezinoga stana! To je i sve što je bilo. I, sve u svemu, bila je to nezaboravna ljubav. Ili se to samo tako rekne?

Nije joj posve jasno je li se odljubila od Emina, ali joj je »srce počelo govoriti« da tu nešto nije kako treba, jer je sve više mislila o tome novom, o Sakibu.

I Sakib je nju primjećivao. Ne samo da se to vidjelo, nego joj je on to potvrdio. Prišao joj je prošloga ljeta i izbiflao:

– Ja sutra odlazim. Do idućega ljeta oboje ćemo završiti deveti razred. »Devetaci« se smatraju odraslima i ravnopravno mogu na korzo. Tako više nećemo tajiti naše simpatije. Osim...

– Osim? – promucala je Džehva.

– Ako... – on je zamucao.

– Osim ako? – hrabrila ga je Džehva.

– Osim ako... – pa je, kao pjesmicu, izgovorio pripremljeno: – Ako ne misliš da sam ja tamo neki bezvezni bjelosvjetski momčić zato što sam se usudio ovo predložiti.

Džehvi su se izmiješale strane svijeta! Hej, on, dječak iz drugoga grada, na kojem će joj svi zavidjeti! A i simpatičan je! Jest mu hvatala pogled dok je, češće nego što treba, prolazio ispred zgrade u kojoj ona stanuje. Jest osjećala da se zacrveni kad shvati da je on gleda... On? On!

Ostala je sama na vjetru. Povjetarac joj je lepršao kosu poput zastave...

A, onda, nakon što je minula čitava školska godina, Sakib je opet došao.

I, šta?

Sada je ona ta koja treba nešto učiniti, nekako odgovoriti na prošloljetni prijedlog... Pokazati da se ne boji. To! Ili, ne! To nikako! Nipošto!

Ali, šta dalje?

Uostalom, zar ne bi bilo bolje da ovu priču sami dopričate?!

Ako si dječak, šta bi učinio da si na Sakibovom mjestu?

Ako si djevojčica, šta bi učinila da si na Džehvinom mjestu?

Možda nećete dopustiti da se sretnu. Ili da se možda »umiješa« i Emin? Ili će vam iskrsnuti i peta mogućnost? Kako god, ovu priču bi bilo dobro dovršiti.

KEKEC I MOJCA PLEŠU "PINGY-WINGY"

Deveti "dva" razred je među pet ravnopravnih pobjednika na internacionalnom likovnom takmičenju "Moja okolina – moja životna sredina". Pripala im je kolektivna nagrada: petodnevni boravak u ekološkom dječijem selu "Kekec i Mojca" na padinama Triglava u Sloveniji.

Na roditeljskom sastanku dogovarano je da to bude i njihova maturantska ekskurzija. Pa, završavaju devetogodišnju osnovnu školu! Javila su se i protivljenja. Većina roditelja zalagala se da maturanatska ekskurzija treba biti po Bosni i Hercegovini. Svi se slažu da je naša domovina najljepša, ima se u njoj šta vidjeti i doživjeti, a ima i ekoloških sela u kojima djeca mogu ugodno boraviti u Školi u prirodi te da više nije ono vrijeme kad su njih vodili na ekskurzije po republikama bivše države, Jugoslavije, ili kojekuda po Evropi, a da djecu i roditelje niko nije ni pitao.

Razrednik je objasnio da je riječ o besplatnom putovanju i da bi bila šteta da nagrada propadne.

Roditelji su tražili da se poslije organizira i ekskurzija po Bosni i Hercegovini. Zakon, pak, ne dozvoljava dvije ekskurzije u istoj školskoj godini. Iznađeno je rješenje da se, u povratku iz Slovenije, doda pet dana ekskurzije po Bosni i Hercegovini.

Tih dana je učenicima održano predavanje o Kekecu, pastiru koji sa svojom prijateljicom Mojcom čuva ovce na padinama Alpa u Sloveniji. O njima su napisane knjige, snimljena dva popularna filma, objavljivan strip, čak su izlazile i dječije novine po imenu "Kekec". Bili su junaci odrastanja njihovih roditelja i djedova.

Kekec je bio siromašan dječak i njegovi roditelji dali su ga u najam, kao slugu bogatom seljaku na planini, da mu čuva ovce i koze. Gazda je imao kćerku Mojcu. Ona je Kekecova vršnjakinja. Lijepa. I slijepa... Slijedio je niz događaja, da bi, na kraju, Mojca progledala tako što je Kekecu uspjelo da se domogne lijeka za oči koji je skrivala čudna žena iz duboke šume. Od tada su zajedno čuvali ovce na planinskim proplancima, a Kekec je svirao na fruli i jodlao.

Ne samo da djeca iz devetog "dva" do tada ništa nisu znala o Mojci i Kekecu, nego su bili zaboravljeni i u Sloveniji. Ta zemlja više nije siromašna i Slovencima nije bilo pravo da ih se podsjeća na doba

kad su im djeca bila sluge bogataša, čega im je na vrh glave i iz njihove socijalne književnosti.

Ali, kad je, u novije vrijeme, postalo moderno da se govori o čuvanju okoline i zdravom životu, u Sloveniji su se dali u potragu za Kekecom i Mojcom. Pronašli su ih na padinama Triglava i u tom kraju izgradili dječije ekološko selo. Nazvali su ga "Kekec i Mojca". Od brvana je podignut hotel "Dječija domačija". Tu, u Školu u prirodi, dolaze djeca iz svih krajeva te zemlje. Prijateljujući s Kekecom i Mojcom, žive zdravim životom i uče se vrijednostima očuvane prirode.

Kekec i Mojca lijepo su primili deveti "dva" iz Sarajeva. Izvodili su s njima ovce i koze na pašu. Vodili ih na izvore. Mojca je prela vunu na preslici. Kekec im je svirao na fruli i jodlao, dok su se oni skakutali po proplancima. S pjesmom su se zajedno vraćali na ručak i večeru i u slast jeli hranu spravljanu od sira, kajmaka, kukuruznog i heljdinog brašna.

Djeca iz Bosne zavoljela su način života svojih mladih prijatelja. I Kekec i Mojca zavoljeli su njih, ali i – njihov način života.

Da bi sve bilo prirodnije, u eko-selu nije bilo ni televizora. To dječici iz Bosne nije bilo prirodno, pa su uživanje na planinskim padinama upotpunili svojim nerazdvojnim pomagalima – prihvatili su se

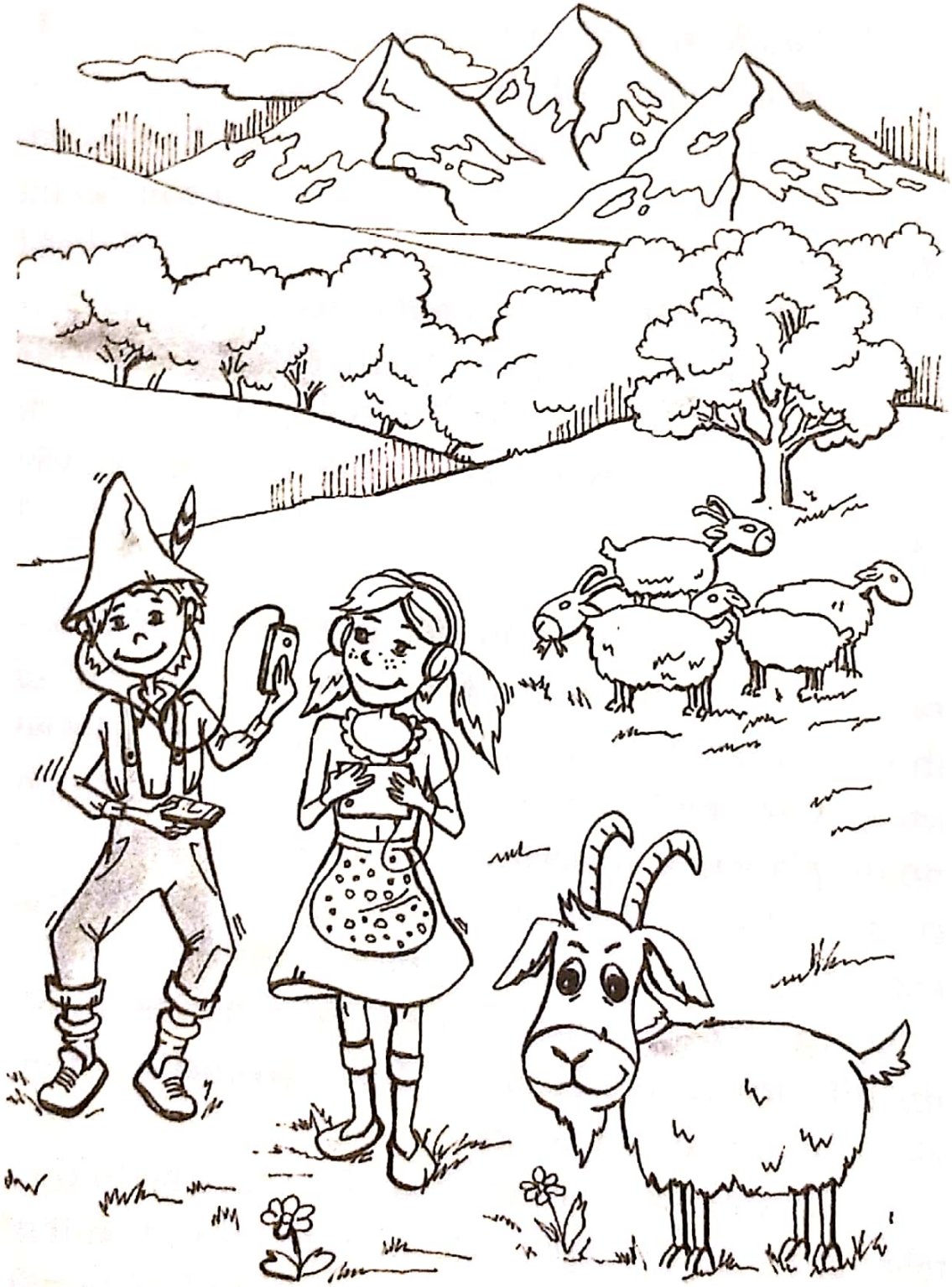

vokmena, pametnih mobitela, tábleta. Podrazumijevalo se da ih ponesu i na ekskurziju. Malo-pomalo, Kekec i Mojca sve češće su zavirivali u te naprave. Svidjelo im se uslikavanje pojedinačnih i grupnih selfija, tipkanje poruka, otvorili su i svoje profile na Fejsbuku i počeli se dopisivati s djecom iz čitavog svijeta, naučili igrati raznorazne videogrice, zavoljeli surfanje internetom, nisu skidali slušalice s ušiju i s veseljem su igrali u ritmu najnovijeg plesnog hita "Pingy-Wingy".

Kad je došlo vrijeme da gosti krenu nazad, "devetacima" iz Bosne nije se išlo. Još im se ostajalo. Ali, Kekecu i Mojci se žurilo. Njih dvoje htjeli su što prije, u autubusu s djecom iz Sarajeva, stići do najbližega grada u Sloveniji. U njemu su se naumili nastaniti. Imat će dobar telefonski signal i brzu internet-konekciju. Brzo su se s upravnikom dogovorili o prodaji svojih ovaca, koza i pašnjaka. I još potpisali povoljan markentinški ugovor o obeštećenju što će dječije ekološko selo i dalje nositi njihova imena. Od novca dobijenog za stado i livade, kupit će stan i ugodno živjeti od svakomjesečnih reklamnih prihoda. Prohtije li im se uživanje u prirodi, mogu navratiti u "Dječiju domačiju". Moći će se na miru odmarati: više neće nositi pastirsku odjeću i niko ih neće prepoznati. Time će bajka o njima postati uvjerljiva. I prestati zbunjivanje malih posjetilaca pri susretima s njima. Jer, svi mališani koji su ih po-

hodili čudili su se kako je to moguće da su Kekec i Mojca uspjeli ostati djeca kao u vremenu dok su još njihovi djedovi bili djeca.

Kekec i Mojca napokon su mogli nastaviti s odrastanjem i postali mladić i djevojka.

SKOK IZ LJULJAČKE U STVARNI SVIJET BAJKI

Djevojčica Džehva promeškolji se u blago zanjihanoj ljuljački. Ručicama čvrsto prihvati konopce, odgurnu se vrhovima nožnih prstiju o zemlju, pa uzmahnu ispruženim nogama, hitro ih skupi i povuče unazad. I još jednom tako. Ljuljačka se i zaljulja. Bila je svezana na dugim konopcima pričvršćenim u krošnji jasena. Stablo se granalo na samom rubu šumskog proplanka, tako da je, ljuljuškajući se, bila čas u debeloj hladovini šume, čas izložena umilnoj toplini.

Kad pogleda spram desne ruke, vidi staru kuću svog Dobrog Djeda. Lijevo su se, uredno kao da su u parku, rasprostirala velika drveta. Ispred nje je proplanak – nevelika zelena zaravan prošarana raznobojnim cvijećem, najviše jarkožutim, sa svih strana okružena šumom.

Pažnju Djevojčice Džehve privuče Gospodin Bijeli Zec!

Ne, nije to bio pitomi bijeli kunić. Uspravljen na stražnje noge, u lijepom žutom kaputu, s velikim roskastim cvijetom zadjevenim u zadžepku, potezao je džepni sat na lancu, zagledao u njeg pa razgledao naokolo i hodao ukrug. Djelovao je veoma uznemireno.

Ne časeći ni časa, Djevojčica Džehva đipi s ljuljačke. Za tren oka se našla pred neočekivanim gostom.

– Gospodine Bijeli Zec, mogu li vam pomoći?

Izgovori to žustro, ali je on nastavio po svome: vadio sat iz džepa, zagledao naokolo i hodao ukrug.

– Gospodine Bijeli Zec! – pozva ga Djevojčica Džehva.

Gospodin Bijeli Zec se prenu i pogleda. Ali, valjda prepoznavši da to nije Alisa, opet se zagleda u svoj sat i nastavi unezvjereno kružiti.

– Nije moguće! Pa, tačno je vrijeme! I mjesto je pravo! A nigdje zečije rupe. Uvijek bude ovdje! – gunđao je pa se, ipak, dosjeti da je tu djevojčica: – A ko si ti?

– Ja sam Djevojčica Džehva. Moja mama kaže da imam veći izbor crtanih filmova nego što ih ima različitih u prodavnici DVD-ova. Imam i nekoliko s istim naslovom "Alisa u Zemlji čuda". Odmah sam vas prepoznala. Isto vas crtaju i u slikovnicama. Nimalo ne sumnjam da ste to vi!

– Ja sam! Pa, šta?! – svadljivo će Gospodin Bijeli Zec i pogleda na sat. – Šta hoćeš?!

– Želim vam pomoći.

– Ali, tačno je vrijeme. Pravo mjesto. Nigdje te rupe koja vodi u Zemlju čuda. Uvijek je bila ovdje. Ovdje! Redovno žurim da ne bih zakasnio i nikad nisam zakasnio...

Gospodin Bijeli Zec se počeša između ušiju, zastade i opet se maši sata na lančiću.

I Djevojčica Džehva mogla je razgovjetno vidjeti koliko je sati. Ona hitro baci pogled i na sat na svojoj ruci. Prinese ga uhu. Nije se čulo tika-tak. Nije ni moglo. To je učinila po navici odraslih. Njen sat je beščujan, elektronski. Na njemu je svijetlila lampica, znak da radi, a i maloprije ga je uspoređivala sa zidnim sahom u kući Dobrog Djeda.

– Gospodine Bijeli Zec, vaš sat ne pokazuje tačno vrijeme!

– Moj sat me nikad nije izdao. To je takav, najbolji sat. Njegova tačnost je nenadmašna među svim mogućim i nemogućim čudima u takvoj zemlji kao što je Zemlja čuda!

– Da – potvrdi mu Djevojčica Džehva. – Vaš sat pokazuje da je blizu devet. Upravu ste, vi tada šmugnete u zečiju jamu koja vodi u Zemlju čuda. To znam. Mnogo puta sam gledala filmove o vama, tako da sam, dok zagledate na sat, zapazila raspored kazaljki. Ali, sad je već prošlo devet.

– Tu je uvijek ta rupa... – gunđao je Gospodin Bijeli Zec.

– Gospodine Bijeli Zec, koliko ja znam, a i taj film sam gledala mnogo puta, istim proplankom kao što sada izgleda ovaj, u devet sati i deset minuta naiđu Lisac Mudrolijan i Prepredeni Mačak nakon što se rastanu od Drvenog Dječaka Pinokija. Nisam znala da je to ovaj proplanak kraj kuće mog Dobrog Djeda, ni da je vaša jama na njemu, niti da ovaj proplanak izgleda tako. Sad vidim. Moramo požuriti odavde!

Gospodin Bijeli Zec je zagledao u svoj sat. Djevojčica Džehva povika:

– Znate, vi ste zec, a Lisac Mudrolijan ne zove se džaba tako kako se zove! Zgrabio bi vas i više vas ne bi bilo! Ni Prepredenom Mačku ne bi bilo mrsko omastiti svoje brke. Brzo, moramo se skloniti!

Te riječi preplašiše Gospodina Bijelog Zeca. On je ionako, već po svojoj prirodi, uznemiren, a još i sve ovo... Njuškica mu je drhturila i više nego što treba.

– Ne snebivajte se. Nejmamo vremena – požurivala je Djevojčica Džehva pa desnom rukom zgrabi Gospodina Bijelog Zeca za lijevu šapu i više ga povuče nego što ga povede.

Hitro su prešli proplanak i šćućurili se iza prvoga grma u šumi. I tome, kao i trčanju, Gospodin Bijeli Zec bio je vičniji od Djevojčice Džehve. Po urođenoj navici, podvukao se pod grm, kao da je to zečija loga, i, drhtureći, virkao kako proplankom nailaze Lisac Mudrolijan i Prepredeni Mačak. Ne usuđujući se razmicati grančice ispred očiju, Djevojčica

Džehva ih je vidjela onoliko koliko je mogla. Počeška Gospodina Bijelog Zeca između ušiju.

Primirili su ga nježni dodiri i on prema njoj osjeti umilnu blagonaklonost i veliko povjerenje.

Djevojčica Džehva othuknu oprezno. Prošapta:

– Otišli su, ali je bolje da dublje zađemo u šumu. Krenemo li malo udesno i požurimo, mogli bismo zateći Drvenog Dječaka Pinokija. Iz filmova znam da se on tu odmara, zadovoljan što je onoj dvojici skresao u brke da on više nije njihovo društvo... Drveni Dječak Pinokio bio je nestašan, prošao je mnogo svijeta, svašta vidio i doživio. Možda bi nam on mogao pomoći da popravimo tvoj sat ili nam dati dobar savjet.

Nisu dugo išli, a pred njih iskoči Drveni Dječak Pinokio.

– Ne boj se! – dobaci Djevojčica Džehva Gospodinu Bijelom Zecu. – To je on.

– Oh, oh! Koga to vidim?! Ti si djevojčica. Boravio sam u svijetu ljudi. Ne poznajem tebe, ali znam da si djevojčica... A taj zbunjeni prijatelj, on je zec. Najneobičniji i najsmješniji zec kojeg sam ikad vidio.

Gospodin Bijeli Zec skupi duge obrve. Namršti se. Ali, prevlada njegov strah. Tek se primiri kad ču svoju pouzdanu prijateljicu.

– Ja sam Djevojčica Džehva. Ja tebe dobro poznajem. Ti si Drveni Dječak Pinokio. Nije te teško

prepoznati. Izgledaš kao u slikovnicama i crtanim filmovima. Znam mnogo o tebi. Meni ne možeš lagati...

– Lagati?! – štrecnu se Drveni Dječak Pinokio. – Možda znaš, možda si znala mnogo o meni, ali ne znaš sve. Ja više ne lažem.

Djevojčica Džehva se začudi:

– Preletjela sam. Nisam se izrazila učtivo. Ali, to o negovenju istine...

Sagovornik se usprotivi:

– Ovo što je sada, to je drugo, drukčije. Trebaš znati da moj nos naraste kad slažem. Narastao bi i da sam ti slagao da više ne lažem.

– Upravu si! – priznade Djevojčica Džehva. – A i ne trebamo se prepirati, mada si ti započeo s ružnim riječima, jer si tako govorio o mom prijatelju. I on je iz svijeta bajki, ali nije iz tvog svijeta bajki. On je gospodin. Najljepše se ponaša. Pristaje mu ime, zove se Gospodin Bijeli Zec.

– Oh, oh! Ja sam pogriješio. Priznajem, pogriješio sam. Prestao sam lagati, a više ne trebam biti ni zao. Poštujem iskreno prijateljstvo. A i gospodstvo. Možda to ne znate, ali ja sam plemenitog roda. Trebam postati plemić. Princ!

Nos Drvenog Dječaka Pinokija nije se povećao. Koliko god bila zbunjena, Djevojčica Džehva ne iskaza sumnju:

– To je novo ili meni nije poznato.

– Da, draga Djevojčice Džehvo i uvaženi Gospodine Bijeli Zec, moj otac Đepeto bio je kralj, vladao je zemljom Pinoki. Kralj susjedne zemlje bio je pakostan i ljubomoran na to kako se živjelo u zemlji Pinoki...

Bilo je to previše. Preko svake mjere lagarija Drvenog Dječaka Pinokija. Djevojčica Džehva nije mogla otrpiti:

– Ali, Drveni Dječače Pinokio, tvoj nos! Tvoj nos!

– Šta nije u redu s mojim nosom?

– Ništa nije u redu zato što je sve u redu s tvojim nosom. Ti sve ovo govoriš, a tvoj nos ne raste!?

Drveni Dječak Pinokio opipa nos. Bio je na svom mjestu i nije se povećao.

– Ali, tvoj nos se nije izdužio... Tvoj otac je živio siromašno i izrađivao drvenu obuću...

– Da. Kralj susjedne zemlje bio je pakostan. Nije mu bilo pravo kako živi narod u kraljevstvu mog oca. Podigao je vojsku i pokorio zemlju mog oca. Da bi što više ponizio zarobljenog kralja Đepeta, odredio je da postane drvodjelja, da izrađuje drvenu obuću.

Djevojčica Džehva nije se mogla suzdržati. Prekide ga:

– Da ga nisi zalijepio?

– Šta? – pitao je Drveni Dječak Pinokio.

– Svoj nos, da ga nisi zalijepio, pa ti zato ne raste?

Sasvim uozbiljen, Drveni Dječak Pinokio nastavi:

– Moj otac je bio potišten. U svom velikom bolu načinio drvenog lutka. Dao mi je ime Pinokio. Djeljao je drvo s mnogo tuge i ljubavi prema narodu svoje nekadašnje kraljevine i želio da ja jednom, od drvenog dječaka, postanem pravi mladić. Da, mladić! Dugo sam zarobljen u drvetu kao dječak i nisam mogao rasti.

– Drveni Dječače Pinokio, ti si naprosto nevjerovatan! Tvoj nos ne raste?! – iščuđavala se Djevojčica Džehva. – To nimalo nije sporno. Dobro se zna da te kit progutao i da si boravio u njegovoj utrobi.

– Oh, oh! Dobro je da se razumijemo. Već sam pomišljao da misliš da lažem – kaza Drveni Dječak Pinokio.

– Baš lijepo. Kad riješimo problem sa satom Gospodina Bijelog Zeca, moći ćemo se zajedno vratiti u svijet u kojem ja živim. Moći ćeš uživati u tome što si velika zvijezda.

Drveni Dječak Pinokio našao se u čudu. Ona mu pojasni da tako nazivaju one koji su veoma poznati. I da ga čeka veliko bogatstvo.

– O tebi je objavljeno mnogo knjiga, još više slikovnica, snimljeno veoma mnogo filmova. Ti imaš pravo na obeštećenje. Još ako ih budeš tužio zato što su događaji iz tvog života mijenjani kako se kome htjelo, nećeš znati šta ćeš s parama!

Drvenom Dječaku Pinokiju nije bilo jasno o čemu mu to govori i zbija li s njim šalu. Ipak, ne

dade se zbuniti. Promijeni temu. Upita šta treba pomoći Gospodinu Bijelom Zecu.

– Dobro, dobro – odobravala je Djevojčica Džehva. – Stvarno si nepredvidiv. Ni ti ne znaš kad se šališ, a kad si ozbiljan. Ali, ovo je sasvim ozbiljno. Zapadao si u razne neprilike, sa svakim si i svugdje bio, možda znaš gdje možemo naći popravljača satova.

– Popravljača satova? – ponovi Drveni Dječak Pinokio.

– Da. Da. Gospodin Bijeli Zec ima velike probleme s vremenom. Pokvario mu se džepni sat.

– Oh, oh! – uskliknu Drveni Dječak Pinokio. – Vrijeme i popravljač satova, to mi zvuči poznato. Oh, oh! Sahadžije, urari.

Djevojčica Džehva prasnu u smijeh:

– Vidiš, nepredvidiv si. Mislila sam da ne znaš, pa sam rekla "popravljač satova".

Drveni Dječak Pinokio bio je sav važan:

– Sve se mijenja. Sve je manje popravljača satova i u svijetu u kojem ti živiš. Nije ih nikako bilo u svijetu bajki u kojem sam ja živio. A ne znam kako je s mjerenjem vremena u svijetu bajki u koji upravo idemo...

Djevojčica Džehva bila je uznemirena:

– Voljela bih da izmišljaš to što govoriš.

– Rekao sam ti kako jest i šta mislim – odgovori Drveni Dječak Pinokio i dodade: – Možda bi nam mogao pomoći Kapetan Vidra.

Djevojčica Džehva je tamam pomislila da je našla zajednički jezik sa Drvenim Dječakom Pinokijem, a on – uvodi nepoznati lik.

– Kapetan Vidra?! Kakav Kapetan Vidra?

– Takav kakav je, on bi mogao pomoći. Ako bi iko mogao, on je taj! – uzviknu Drveni Dječak Pinokio.

– Pitam te ko je Kapetan Vidra. Poznajem dobro svjetove bajki, a ne znam da postoji Kapetan Vidra.

– Mi mislimo da znamo svašta nešta, a ispostavi se da ne znamo. Možda Kapetan Vidra i nije u bajkama koje su dosad napisane, ali ga ja veoma poštujem! – bio je uporan Drveni Dječak Pinokio. – Strpite se. Trebamo se držati za ruke... Samo ćemo još malo šumom, pa ćemo naići na rijeku i na njoj brod Kapetana Vidre.

– E, što je dosta, dosta je! – prasnu Djevojčica Džehva. – Drveni Dječače Pinokio, drag si mi, ali... tvoj nos. Tvoj nos. On ne radi. Zato, reci: Trava je crvena! Samo to reci: Trava je crvena!

Kao ni njoj, ni njemu nije bilo jasno, ali prihvati:

– Oh, oh! Dobro. Šta ja tu mogu? Evo: Trava je crvena!

Izduži se nos Drvenog Dječaka Pinokija. Usad, u stvarnom životu, postade duži nego što je nacrtan u bilo kojoj slikovnici ili na crtanom filmu. Gledajući ga, u njegovim očima ukaza se tuga. Djevojčica Džehva zavika:

– Zelena je! Reci da je zelena! Samo reci da je trava zelena i ubuduće ću imati povjerenje u tebe!

Drveni Dječak Pinokio prihvati. Reče da je trava takva kakva jest, zelena, a njegov nos se smanji i postade normalne veličine.

Djevojčica Džehva više nije znala šta bi. Objašnjavala je:

– Nemoj mi zamjeriti, ali u blizini ne postoji nikakva rijeka. Znala bih. Rekao bi mi to moj Dobri Djed. O svemu mi je pričao. Poznavao je ovu šumu kao svoju kuću za odmor. Znao je da volim rijeke. Da ima rijeka, vodio bi me, pogotovo da je rijeka blizu... Ne sumnjam ni u tebe: dokazao si mi da si prestao lagati. Isto tako, ni moj Dobri Djed nije lagao. Svi su ga znali kao takvog. Ja znam da meni nikad ništa nije slagao. To je takav djed, veoma poseban. Znao je svako drvo u ovoj šumi. Osim po vrsti kojoj pripada, raspoznavao je svako drvo, svaki hrast, bukvu, jasen, grab, homoru, ariš. Svakom stablu dao je i posebno ime. Razlikovao je svaki cvijet ciklame ili kućicu jagorčevine, da ne kažem i svaku travku. A da ne bi znao da u neposrednoj blizini ima rijeka?! To nije moguće. Svega ima ovdje, svakakve ljepote, ali ne i rijeke.

Drveni Dječak Pinokio zamišljeno se trljao po čelu. Smireno progovori:

– Bajke su čudo, Djevojčice Džehvo! U njima su čuda nad čudima. Vidjela si da je moj nos narastao samo kad si me natjerala da slažem o boji trave...

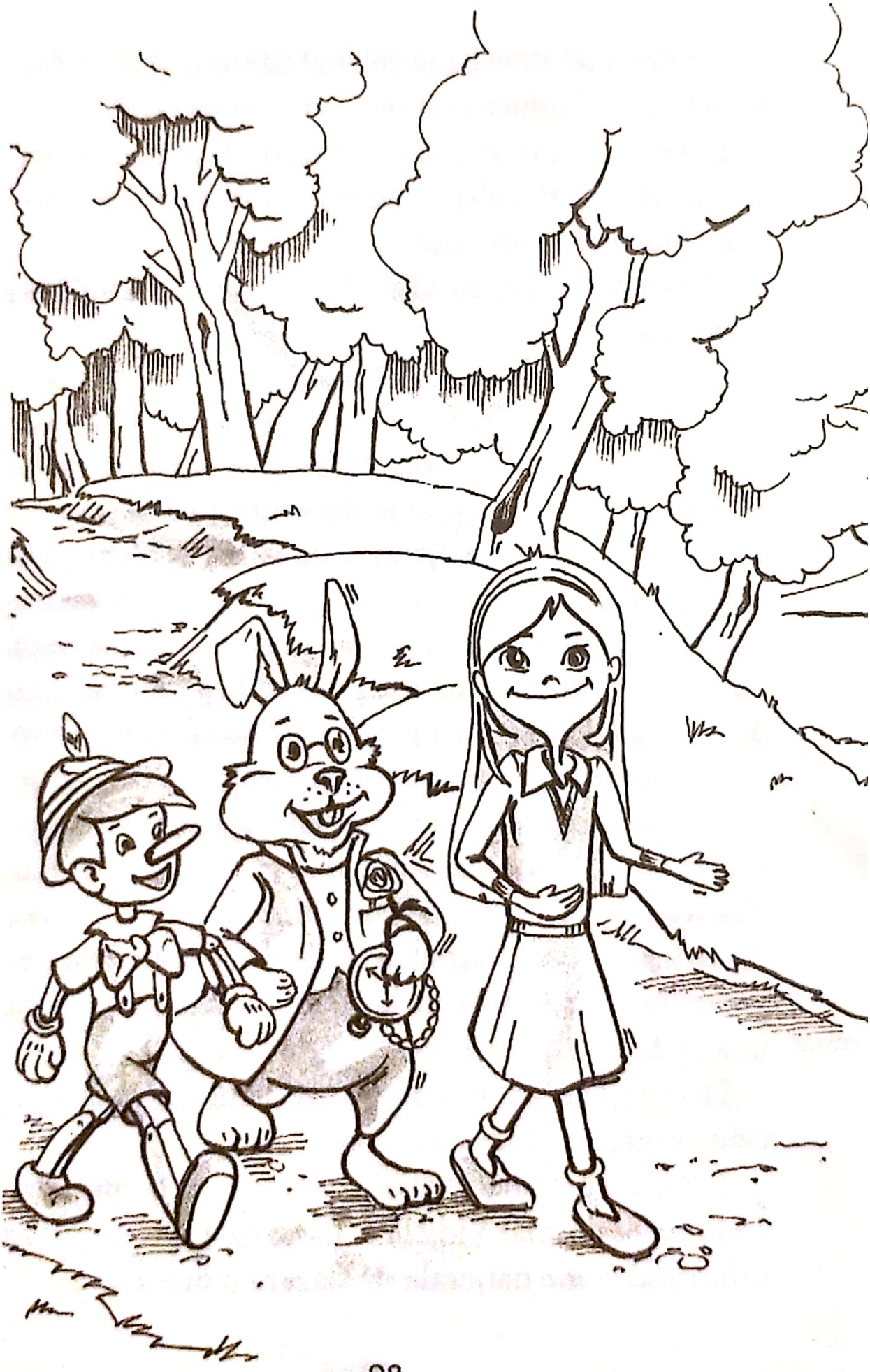

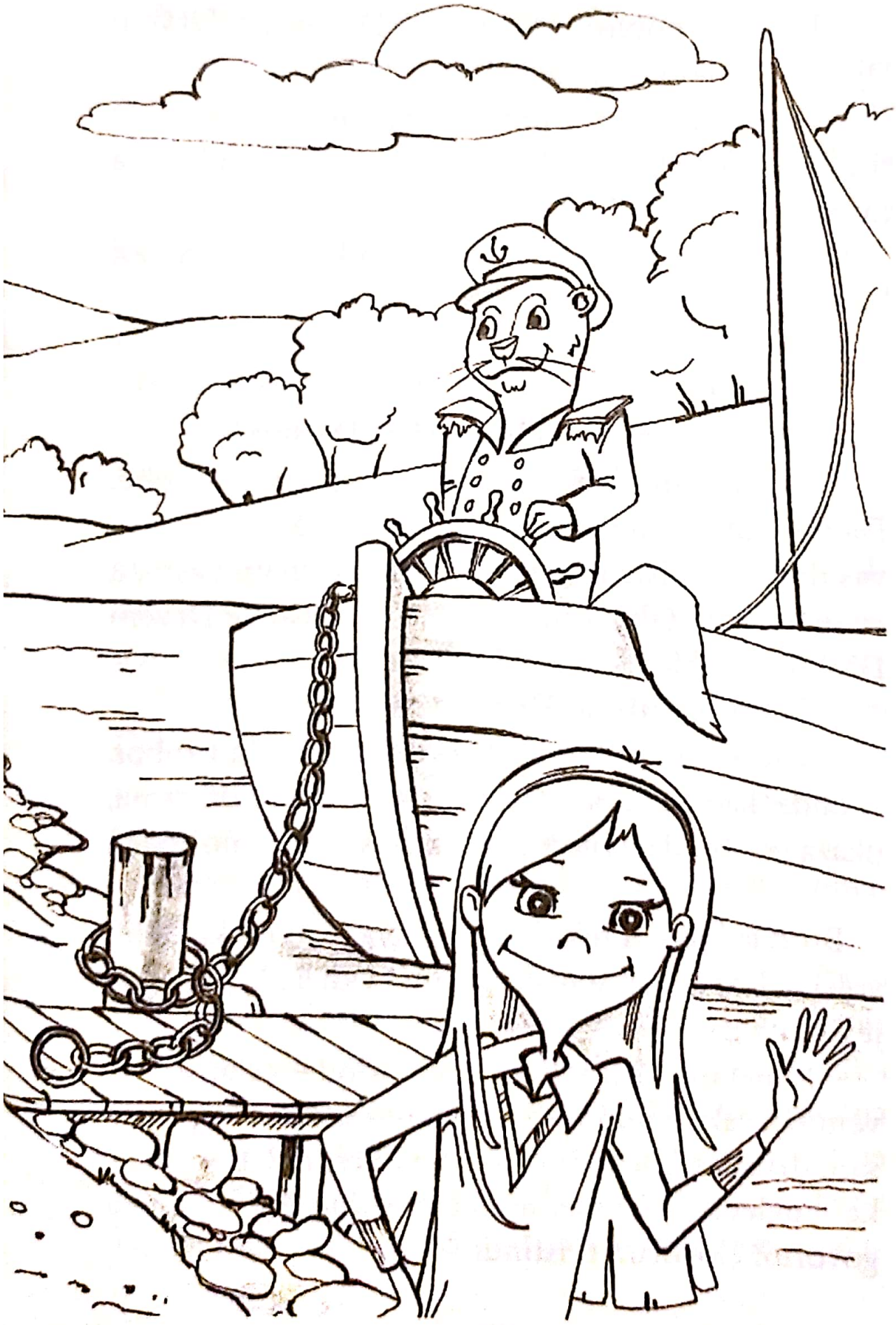

– Jesam – potvrdi Djevojčica Džehva, a Drveni Dječak Pinokio dodade tužno:

– Onda me nemoj ponovo nagoniti na laži. Šta ti nije jasno, objasnit će ti Kapetan Vidra. On zna mnogo, mnogo... Svašta zna.

Djevojčici Džehvi ništa nije bilo jasno, a nije joj bilo druge nego primiriti se:

– Dobro – kaza.

– Onda, pođimo.

– Pođimo! – prihvati Djevojčica Džehva.

– Rekao sam da se trebamo držati između sebe. Da nisi rukom držala šapu Gospodina Bijelog Zeca, vas dvoje ne biste naišli na mene. Ne znam zašto, a znam da je to tako. Čitao sam... – razlagao je Drveni Dječak Pinokio.

– Dobro – prihvati Djevojčica Džehva.

Ubrzo se osjeti svježina rijeke, zatim se ču i žubor. A onda, kao da su se otvorila vrata, odmah iza grma, ukaza se – brod na rijeci. Ljuljuškao se uza samu obalu.

Brod je lijep. A tek rijeka! Kakva je to rijeka! Djevojčica Džehva ni u bajkama nije vidjela ljepšu. Bila je šarena...

– Kapetane Vidra! Kapetane Vidra! – vikao je Drveni Dječak Pinokio. – Promijenio sam se! Napustio sam društvo Lisca Mudrolijana i Prepredenog Mačka! Pogledaj, moj nos se nije povećao dok sam ovo govorio! Govorim ti istinu!

Niko se nije odazvao, a ni pokazao.

– Kapetane Vidra, sa mnom su neobična djevojčica i još čudniji gospodin. Našla ga je kad mu se pokvario džepni sat, uzela ga je za šapu i naišli su na mene u šumi. Ona pripada svijetu ljudi. Dobro poznaje bajke. On je iz Zemlje čuda...

Na palubi su se ukazali oblačići dima, zatim neobičan šešir i ispod šešira – lice s brkovima i lulom među usnama. Začuo se vedar glas:

– Dobrodošli na na moj brod! Ovo je Šarena rijeka, a ja sam Kapetan Vidra, dimom i brkovima!

Vidjelo se da se njihov domaćin dobro zna s Drvenim Dječakom Pinokijem. Ali, bilo je tako kao da dugo poznaje i Djevojčicu Džehvu i Gospodina Bijelog Zeca. Toliko je bio srdačan njihov prvi susret.

Ponesena prisnošću susreta, kao da se opravdava, Djevojčica Džehva ispriča kako se srela s Gospodinom Bijelim Zecom, potom o njihovom susretu s Drvenim Dječakom Pinokijem.

Kapetan Vidra je bio zamišljen. Nastojao je pojasniti:

– Kvar na satu Gospodina Bijelog Zeca omogućio je vaš susret. Zato Radi toga su se izmiješali prostor i vrijeme u kojima uporedo živite a da to ne znate i toga niste ni svjesni. Na Drvenog Dječaka Pinokija mogla si naići zato što si držala za šapu Gospodina Bijelog Zeca... On je o tome, kao i ja, saznao iz tajne knjige koju je pronašao u utrobi Velike Ribe. Nada-

lje, nije sporno da se Drveni Dječak Pinokio promijenio i postao je dobar. Da je drukčije, ne bi mogao naći Šarenu rijeku.

Djevojčica Džehva bila je zamišljena. Izgledala je zabrinuto.

Kapetan Vidra je obodri:

– Ali, pustimo objašnjenja. Radujmo se našem susretu. Meni je veoma drago što ste me posjetili. Obradovali biste me da prihvatite moje gostoprimstvo.

– Ali, Kapetane Vidra, moja ljuljačka... Moja mama... Ja sam bila na ljuljački... Moja mama, ona će se uplašiti kad me ne nađe. Svuda će me tražiti...

– Vas dvoje ćete se vratiti u svjetove kojima pripadate kad bude popravljen sat Gospodina Bijelog Zeca. Nemoj se brinuti, snaći ćemo se...

Djevojčica Džehva pokaza uznemirenost:

– Ali, Kapetane Vidra...

Iskusni Kapetan Vidra natenane ispripovijeda:

– Postoje različiti svjetovi bajki i stvarni svijet ljudi. Kao što znaš, Gospodin Bijeli Zec je iz svijeta bajki koji pripada Zemlji čuda. Ovo ovdje je poseban svijet bajki uz Šarenu rijeku. Opet, Drveni Dječak Pinokio živio je u trećem svijetu bajki. Ti svjetovi postoje nezavisno jedan od drugog i ne smetaju svijetu ljudi, kojem ti pripadaš. Vas dvoje ćete nestati iz našeg svijeta kad proradi sat Gospodina Bijelog Zeca i opet ćete biti tamo gdje pripadate, u svojim

svjetovima. Gospodin Bijeli Zec pronaći će na proplanku svoju rupu i kroz nju ući u Zemlju čuda. Ti ćeš sjediti u svojoj ljuljački onda kad si i bila na njj. Tvojoj mami bit će kao da se nisi ni mrdnula. Tebi će ostati sjećanje na sve što ćeš s nama doživjeti. Sjećat ćeš se toga s radošću i ponosom, kao što ćemo i mi biti ponosni na tebe, i žaliti što smo se rastali.

Djevojčica Džehva uzdahnu:

– Kad bi sve to bilo moguće...

Pribojavajući se da se Kapetan Vidra ne naljuti, Dreveni Dječak Pinokio se umiješa u razgovor:

– Ona je nepovjerljiva, ali je dobra.

– To je razumljivo – potvrdi Kapetan Vidra. – Dobro poznaje svjetove bajki, ali jo nije naviknula da i sama boravi u takvom svijetu.

– Pa, znate... – započe Djevojčica Džehva, ali nije znala šta bi dorekla.

– Ti znaš da je u bajkama sve moguće. Uvjerila si se da ja postojim. Želim da se opustiš i uživaš. Trebaš imati povjerenje u mene. Svi koji me poznaju ili su čuli za mene, znaju da govorim istinu. Vole me oni koji nejmaju razloga da bi me se bojali, a svi redom me uvažavaju. Na mom licu nije nos koji bi se mogao izduživati pa da bi tome znala lažem li ili ne lažem. Kao dokaz može ti poslužiti nos Drvenog Dječaka Pinokija. Neka ti on rekne lažem li.

Drveni Dječak Pinokio svečano izjavi:

– Kapetan Vidra nikad ne laže!

Nos Drvenog Dječaka Pinokija nije se povećao.

(Želite li saznati šta se dalje zbivalo, pročitajte uzbudljivi roman Isnama Taljića pod naslovom "S Kapetanom Vidrom na Šarenoj rijeci"!)

BILJEŠKA O PISCU

Isnam Taljić, rođen je 1954. godine u Vlasenici.

Naš najnagrađivaniji pisac na natječajima za pripovijetku i kratku priču te autor s najviše objavljenih romana u bošnjačkoj i bh. književnosti.

Jedini je tri puta dobio prvu nagradu za pripovijetku "Zija Dizdarević", prvu nagradu na internacionalnom književnom natječaju "Srebrenica" (New York, 2007.), nagradu na prvom natječaju za pripovijetku "Musa Ćazim Ćatić" (München/Odžak, 2016.) i još mnogo prvih nagrada...

Uvršten je u antologiju nove svjetske priče Kuala lumpur Literar Festivala u Maleziji te u više domaćih i stranih izbora. Dobio je nagradu "Hasan Kaimija" za roman "Tajna knjiga Endelusa", a za knjigu "Opet ćemo se vidjeti ispod crvene jabuke" nagrade "Ajvatovica" i Fondacije "Muradif Ćato".

Isnam Taljić smatra da je najteže pisati za djecu. Zato se na takve poduhvate odvažio tek u punoj spisateljskoj zrelosti. Ovo mu je sedma knjiga u oblasti dječije književnosti:

- povjesnica-slikovnica "Prusac i Ajvatovica",
- slikovnica "Fatima",
- knjige priča "Putovanje s oblakom",
- "Najveće priče", pričeo Božijim poslanicima,
- roman "S Kapetanom Vidrom na Šarenoj rijeci",
- roman u pričama "Dječaci iz naše mahale"
- te ova zbirka priča: "Đačka knjižica".

Priča "Skok iz ljuljačke u stvarni svijet bajki", kojom se završava ova knjiga, nagrađena je najuglednom nagradom za dječiju pripovijetku "Stazama djetinjstva" (Bosanska Krupa, 2010. godine).

Isnam Taljić živi u Sarajevu kao profesionalni pisac sa statusom istaknutog slobodnog umjetnika.

SADRŽAJ

1.
PRVI DAN U ŠKOLI 7
SNIJEG, LISICA I MUDRI ZEC 11

2.
SVOJA PETICA 13
NEMOJ BEZ DŽEMPERA 17

3.
PRIČA BEZ NASLOVA 21
PUTOVANJE SNIJEŽNOM LAĐOM 27

4.
MAČOR MRNJAU 31
ZIMSKI RASPUST 35

5.
STARAC ISPRED KUĆE S BROJEM "PET" 39
KOMŠIJA MEĐED 41

6.
DJEDOVA LJUBAVNA PRIČA 47
ĐAČKA KNJIŽICA 53

7.
SENA IZ PARIZA 59
LJEPOTICA UNA 65

8.

LET AVIONOM 71
DŽEHVA NA POVJETARCU 77

9.

KEKEC I MOJCA PLEŠU "PINGY-WINGY" 81
SKOK IZ LJULJAČKE U STVARNI SVIJET BAJKI 87

BILJEŠKA O PISCU 105

Isnam Taljić

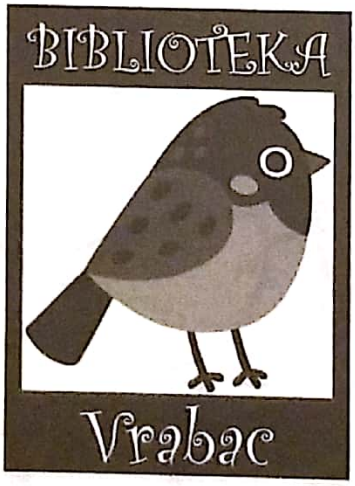
BIBLIOTEKA
Vrabac

Isnam Taljić

ĐAČKA KNJIŽICA

Izdavač
Autor

Ilustracije
Saudin Cerić

Grafička obrada
Jasmin Kolar

Tehnički urednik
Samir Kamenjaš

Štamparija
"Dobra knjiga", Sarajevo

Za štampariju
Izedin Šikalo

Sarajevo, 2016.

BIBLIOTEKA

Vrabac

ISBN 978-9926-408-77-0